

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาในสองหัวข้อใหญ่ คือ การวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ และการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ดังนั้นในบทนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 หัวข้อ ตามที่ได้ศึกษามาดังกล่าวคือ การวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์

ในส่วนที่เกี่ยวกับการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์นี้ ครอบคลุมวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความหมายของการวัดผลหลักการวัดผล วิชาการของการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์และวิธีการวัดผลสำหรับวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของการวัดผล

การวัดผล (Measurement) Thondike and Hagen (1969 : 9-14) ได้อธิบายความหมายของการวัดผลไว้ว่า เป็นการอธิบายลักษณะของสิ่งของที่ต้องการวัดออกมาในรูปของปริมาณ โดยในการวัดจะเกี่ยวข้องกับ 3 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1. การบ่งบอกคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด เช่น วัดความยาวของโต๊ะ วัดระดับสติปัญญาของผู้เรียน แล้วกำหนดพฤติกรรมแทนลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด
- ขั้นที่ 2. กำหนดเครื่องมือหรือวิธีการวัดผล เพื่อจะวัดผลให้ได้ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด
- ขั้นที่ 3. การตีความหมายของผลที่วัดได้ หมายถึงการนำผลที่ได้จากการวัดมาแปรรูปเป็นจำนวนหรือปริมาณ เช่น การวัดความยาวของโต๊ะแปลออกมาเป็นนิ้ว หรือ เมตร ระดับสติปัญญาแปลออกมาเป็นค่าคะแนน ซึ่งบ่งบอกความสามารถของแต่ละบุคคล

Hopkins and Stanley (1981 : 4) ได้ให้ความหมายของการวัดผลไว้ดังนี้ การวัดผลเป็นขบวนการให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือจำนวน แทนสิ่งที่ต้องการวัด ซึ่งในบางครั้งการวัดผลไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่พัฒนาแล้วเป็นอย่างดีเท่านั้น แต่อาจใช้วิธีการง่ายๆ ได้ เช่น การ

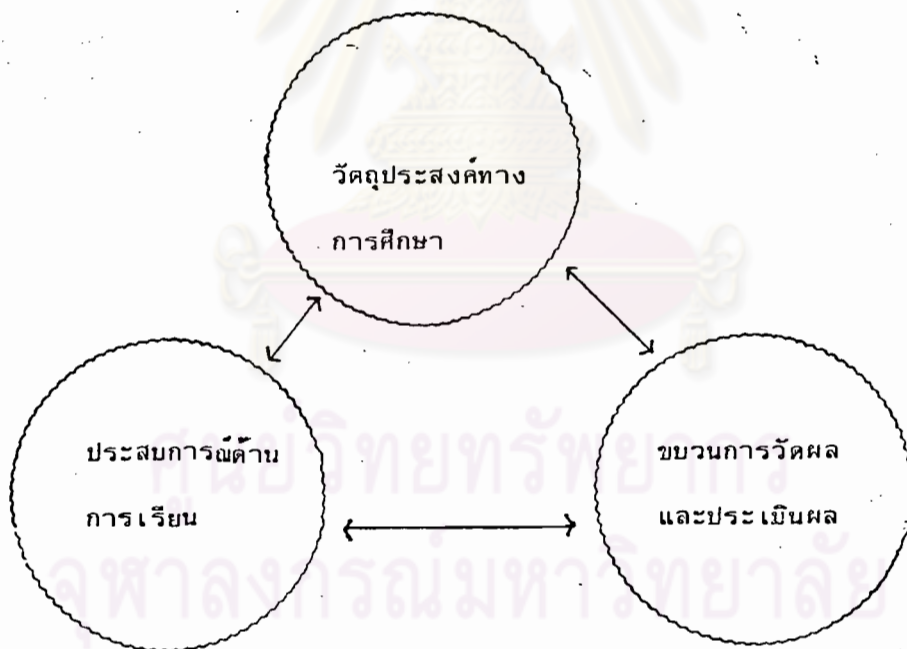
สังเกตเป็นต้น การที่จะเลือกรูปวิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการวัด เพราะไม่มีเครื่องมือใดๆ ที่สามารถวัดผลได้ถูกต้องมากที่สุด ระดับของความถูกต้องของผลจากการวัดขึ้นอยู่กับว่าจะนำผลที่ได้ไปใช้ทำอะไร

ชวาล แพร์ตกุล (2518 : 140) ให้ความหมายของการวัดผลไว้ว่าหมายถึง ขบวนการใดๆ ที่จะได้มาซึ่ง ปริมาณ จำนวน อันมีความหมายแทน ขนาด สมรรถภาพ ที่ผู้เรียน มีอยู่ในตนเอง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลจะเป็นตัวแปลงสมรรถภาพนามธรรมนั้นๆ ออกมาเป็นตัวเลข ซึ่งตรงกับสภาพ วาดเขียนและออร์พินธ์ โภชนศา (2524 : 3) ที่กล่าวว่า การวัดผลเป็นขบวนการกำหนดตัวเลขให้กับวัดถูสิ่งของ หรือบุคคลตามความมุ่งหมายที่จะวัดเพื่อ เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัด เช่น ความสามารถทางสมองด้านต่างๆ น้ำหนักของวัดถู ผลของการวัด จะออกมาเป็นตัวเลข ซึ่งใช้แทนคุณลักษณะนั้นๆ

จากความหมายของการวัดผลดังกล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การวัดผลทางการศึกษา เป็นขบวนการที่กระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือปริมาณแทนความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ โดยอาศัยเครื่องมือในการวัดหรือวิธีการวัดผลหลายรูปแบบ เพื่อให้ผลที่ออกมาถูกต้องและเที่ยงตรงมากที่สุด ระดับความถูกต้องของการวัดผล ขึ้นอยู่กับว่าจะนำผลที่ได้ไปใช้เพื่อจุดประสงค์อะไร

คำที่มีความหมายใกล้เคียงและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดผลคือการประเมินผล และมักจะมีผู้เข้าใจว่า การวัดผลและการประเมินผลมีความหมายเหมือนกัน ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้ว Gronlund (1971 : 5-6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินผลเป็นขบวนการเพื่อตัดสินใจว่า ผู้เรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่เพียงใด โดยประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ เป็นขบวนการที่เป็นระบบและมีการนำผลไปเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาหรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้สำหรับวินิจฉัยต่อไปอีกชั้นหนึ่ง จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการประเมินผลเป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการวัดผล อันหมายถึงการนำเอาผลที่ได้จากการวัด มาวินิจฉัยคุณค่า โดยอาศัยเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ตั้งไว้เป็นหลัก ผลของการประเมินจะถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับความถูกต้องของผลจากการวัดผลด้วย จะเห็นได้วาระหว่างการวัดผลและประเมินผลจึงเป็นลักษณะขบวนการที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และไม่สามารถแยกจากกันได้มักนิยมเรียกกันว่า ขบวนการวัดผลและประเมินผล และถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในขบวนการทางการศึกษา ซึ่งเป็นขบวนการที่มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของผู้เรียน อันประกอบด้วย

องค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการคือ วัตถุประสงค์ทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการเรียนอันหมายถึงขบวนการเรียนการสอน เพื่อจะนำผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ และขบวนการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นขบวนการที่ตัดสินว่าผู้เรียน บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด ผลที่ได้จากการวัดผลและประเมินผล จะมีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาและขบวนการเรียนการสอน เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่พอสรุปได้ว่า การปฏิบัติกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนนั้นมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดและได้มาตรฐานหรือไม่ ในทางกลับกันผลจากการวัดผลและประเมินผลย่อมเป็นเครื่องช่วยพิจารณาปรับปรุงประสบการณ์การเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้อยู่ในแนวทางที่เป็นไปได้ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ (สุภาพ วาดเขียน และ อรพันธ์ โภชนดา 2524 : 1-2) จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ทางการศึกษา นั้นจะเป็นแบบลูกโซ่ และมีผลสะท้อนถึงกันและกันดังเช่นที่ Hopkins and Stanley (1981 : 10-11) แสดงไว้ดังนี้

จากการที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการวัดผลมีความสำคัญและจำเป็นต่อขบวนการทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในสาขาวิชาใดๆ ดังนั้นในการวัดผลในแต่ละสาขาวิชารวมทั้งวิชาบรรณารักษศาสตร์จึงต้องมีหลักการที่แน่นอนดังจะได้กล่าวต่อไป

หลักการวัดผลในวิชาบรรณารักษศาสตร์

วิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นสาขาวิชาหนึ่งที่เปิดสอนในระดับมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับสาขาวิชาอื่นๆ ดังนั้นระบบการเรียนการสอนและการวัดผลจึงมีลักษณะคล้ายกับสาขาวิชาอื่นๆ ทั้งนี้โดยอาศัยการนำหลักการวัดผลทางการศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม หลักเบื้องต้นของการวัดผลและประเมินผลการศึกษาประกอบด้วยขบวนการดังต่อไปนี้คือ (ชุมพร ยงกิตติกุล และประคอง กรรณสูต 2524 : 32-33)

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวัด หรือจุดมุ่งหมายในการวัดผล
2. เลือกเทคนิคหรือวิธีการวัดผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
3. ต้องวัดให้ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทุกด้าน
4. ต้องรู้ข้อดี ข้อจำกัด ของวิธีการวัดผลแต่ละประเภท
5. ต้องแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการวัดผลเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนด้านต่างๆ

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวัด หรือจุดมุ่งหมายในการวัดผล ในการวัดผลเบื้องต้น ผู้สอนต้องทราบก่อนว่าจะวัดอะไรในการที่ผู้สอนจะกำหนดสิ่งที่ต้องการวัดได้นั้นต้องกลับไปพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของสาขาวิชานั้นด้วย วัตถุประสงค์ของการศึกษาในแต่ละสาขาวิชาจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ วัตถุประสงค์โดยทั่วไปหรือความมุ่งหมายโดยทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะหรือความมุ่งหมายเฉพาะ (สุภาพ วาดเขียน และ อรพินิจ โสชนดา 2524 : 13)

วัตถุประสงค์โดยทั่วไปหรือความมุ่งหมายทั่วไป หมายถึงจุดมุ่งหมายของสาขาวิชาชีพนั้นๆ ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งหมายถึงบทบาทของวิชาชีพ ต่อสังคม ตลอดจนปรัชญาและวิถีทางการดำรงชีวิตในสังคมอย่างผาสุก วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของวิชาบรรณารักษศาสตร์ Dean (1972 : 21) ได้สรุปไว้ว่ามุ่งผลิตบุคคลให้มีความรู้ทั้งทางทฤษฎีและความสามารถในการปฏิบัติงานห้องสมุดได้ในทุกด้าน ตลอดจนมีพื้นฐานทางการศึกษาที่ดี มีความเต็มใจที่จะให้บริการแก่สังคม และสามารถปกป้องจรรยาบรรณของวิชาชีพอย่างเหนียวแน่น โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์ของวิชาบรรณารักษศาสตร์ คือมุ่งผลิตบรรณารักษ์ให้มีความพร้อมทั้งด้านบุคลิกภาพและวิชาการตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพร้อมจะทำหน้าที่ของตนในสังคมอย่างดีที่สุด

วัตถุประสงค์เฉพาะหรือความมุ่งหมายเฉพาะ เป็นการกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะวิชาที่สอน แต่การกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะวิชาที่สอนจะต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายทั่วไปของสาขาวิชาด้วย ในการกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะวิชานั้นจะต้องพยายามกำหนดความมุ่งหมายในแต่ละส่วนออกมาว่าเมื่อเรียนไปแล้วต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร ทำอะไรได้บ้าง ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นการแปลงความมุ่งหมายออกมาในรูปของพฤติกรรมที่วัดได้ (Behavior) และพฤติกรรมที่กำหนดออกมานั้นต้องอยู่ในขอบเขตที่ผู้เรียนปฏิบัติได้และผู้สอนวัดได้ ตัวอย่าง เช่น ต้องการวัดความรู้หรือทักษะในวิชานั้นๆ ผู้สอนต้องกำหนดพฤติกรรมของผู้เรียนที่จะสามารถวัดได้ และแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้หรือทักษะในเรื่องนั้นจริงๆ (ชวาล แพรัตกุล 2518 : 43-48) การกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะที่ ออกมาในรูปของพฤติกรรม และใช้เป็นแนวทางในการวัดผลอย่างจริงจังนั้น มีผู้ทำกันน้อย Ebel (1980 : 73-74) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในบางครั้งวัตถุประสงค์ของวิชาที่สอนนั้นผู้สอนมักจะกำหนดขึ้นมาลอยๆ เพื่อประดับหัวข้อวิชา (Course Outline) มากกว่าจะตั้งขึ้นมาเป็นแนวทางในการเรียนการสอนและการวัดผลอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามในการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะและกำหนดในรูปของพฤติกรรมนั้น ต้องกำหนดให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ทางการศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) ด้านทักษะ (Psychomotor Domain) และด้านความรู้สึกและค่านิยม (Affective Domain) ในการที่จะเน้นด้านใดมากนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละวิชา (ชุมพร ยงกิตติกุล และประคอง วรรณสุด 2518 : 32-33) และนอกจากนี้ในการกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัดในแต่ละส่วนนั้นจะต้องให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาด้วย (สุภาพ วาดเขียนและอรพินธ์ โภชนดา 2524 : 13-14)

2. การเลือกเทคนิคหรือวิธีการวัดผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เมื่อผู้สอนกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดผลและกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้แล้ว ผู้สอนต้องคัดเลือกเทคนิคหรือวิธีการวัดผลที่ดีที่สุดที่สามารถวัดพฤติกรรมเหล่านั้นของผู้เรียนได้จริงตามที่ผู้สอนต้องการ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ฝ่ายวิชาการ 2518 : 33-34) ในการเลือกนั้นต้องคำนึงความถูกต้องเที่ยงตรงของผลที่ได้จากการใช้เครื่องมือชนิดนั้นๆ และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่ง คือ วิธีการวัดผลชนิดนั้นมีไว้สำหรับใช้วัดอะไรและควรใช้ในโอกาสใด (ชวาล แพรัตกุล 2518 : 86-87) และ เป็นวิธีที่ดีที่สุดที่ใช้ตัดสินสิ่งที่ผู้สอนต้องการรู้จากตัวผู้เรียนหรือไม่

3. การวัดผลจะต้องวัดให้ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทุกด้าน ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการวัดผลหลายวิธี ไม่มีเทคนิคการวัดผลแบบเดียวที่สามารถวัดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนและความก้าวหน้าของผู้เรียนได้ในทุกด้าน เพราะวิธีการวัดผลแต่ละวิธีมีข้อ

จำกัดในการวัดพฤติกรรมแต่ละด้าน (ชุมพร ยงกิตติกุล และ ประคอง วรรณสุด 2518 :

33) ดังนั้นผู้สอนจึงควรให้วิธีการวัดผลหลายๆ วิธีร่วมกัน เพราะนอกจากจะทำให้วัดพฤติกรรมด้านต่างๆ ได้อย่างครบถ้วนแล้วยังทำให้ผู้สอนมองเห็นภาพรวม และเข้าใจความต้องการของผู้เรียนได้อย่างดียิ่งขึ้น(ส.วาสนา ประवालพฤษ์ 2520 : 24)

4. ต้องรู้ข้อดีข้อจำกัดของวิธีการวัดผลแต่ละประเภท ผู้สอนต้องมีความเข้าใจในวิธีการวัดผลแต่ละแบบที่เลือกมาดีพอกกล่าวคือ ต้องทราบว่าวิธีวัดผลแบบนี้ๆ มีข้อจำกัดในเรื่องใดบ้าง เพราะจะทำให้ใช้ได้ถูกต้องเป็นการเพิ่มความเที่ยงตรงและประสิทธิภาพของผลที่ได้จากการวัด นอกจากนี้ผู้สอนจะได้ระวังข้อผิดพลาดอันเกิดจากข้อจำกัดของวิธีการนั้นๆ (ชุมพร ยงกิตติกุล และ ประคอง วรรณสุด 2518 : 33)

5. ต้องแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการวัดผลเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนด้านต่างๆ ในขั้นตอนสุดท้ายของการวัดผลผู้สอนจะต้องแปลความหมายของข้อมูลออกมา เป็นระดับความสามารถของผู้เรียนในสาขาวิชาต่างๆและช่วยให้ผู้สอน ได้ทราบปัญหาข้อบกพร่องของการเรียนการสอน ซึ่งจะนำไปเป็นแนวทางนำไปแก้ไขปรับปรุงและใช้เป็นข้อมูล ในการวางแผนการบริหาร การปรับปรุงหลักสูตรและการแนะแนว เป็นต้น ถ้าผลจากการวัดผลไม่สามารถใช้ตัดสินเกี่ยวกับการเรียนการสอน การแนะแนว หรือการบริหารได้ แสดงว่าวิธีวัดผลที่ใช้ นั้นไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ (ส.วาสนา ประवालพฤษ์ 2520 : 25)

หลักการวัดผลทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ดังกล่าวมานี้เป็นหลักการที่โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ นิยม ใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่ก่อนที่จะมีหลักการเช่นนี้ได้การวัดผลในสาขาวิชานี้ก็มีลำดับวิวัฒนาการมานานปีซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

วิวัฒนาการทางการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์

ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ก็มีการจัดการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และได้รับการพัฒนาตลอด ดังจะได้กล่าวถึงในวิวัฒนาการทางการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของต่างประเทศคือ ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่มีการเรียนการสอนในสาขาวิชานี้มานานและเป็นแม่บทสำหรับการเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ประเทศต่างๆทั่วโลก

วิวัฒนาการทางการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศอังกฤษ

โดยทั่วไปแล้ววิวัฒนาการของระบบการสอบ ในสาขาวิชาต่างๆ ในประเทศอังกฤษ

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1800 ถึงปี ค.ศ. 1850 ดำเนินไปค่อนข้างช้า เพราะในขณะนั้นมีสมาคมที่รับผิดชอบด้านการสอบวิชาชีพ เกิดขึ้นเพียง 2 แห่งเท่านั้น หลังจากปี ค.ศ. 1850 เป็นต้นมา สถานะการฝึกสอนก็เปลี่ยนแปลงไปมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เริ่มให้ปริญญาแก่ผู้ที่สอบผ่านการสอบของมหาวิทยาลัยอย่างเช่นในปี ค.ศ. 1858 มหาวิทยาลัยลอนดอน (University of London) ได้ให้ปริญญาแก่ผู้สอบผ่านข้อสอบของมหาวิทยาลัย (Patel 1975 : 331). แต่การสอบในขณะนั้นก็ยังไม่สมบูรณ์ดีพอ Charles Newman (Cited in Patel 1977 : 34) ได้ชี้ให้เห็นข้อเสียของข้อสอบในสมัยนั้นว่าไม่สามารถวัดความสามารถของผู้เรียนได้เพียงพอกล่าวคือ คนที่ทำข้อสอบได้ดีอาจจะประสบความล้มเหลวในการทำงานแต่คนที่สอบไม่ผ่านอาจจะเป็นผู้คนที่ทำงานได้ดีก็ได้และผลการสอบอาจไม่สอดคล้องกับแนวความคิดของผู้สอน อย่างไรก็ตามในช่วงท้ายของศตวรรษที่ 19 สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ได้พัฒนาระบบการสอบในวิชาชีพให้ดียิ่งขึ้นในปี ค.ศ. 1877 สมาคมห้องสมุดอังกฤษได้รับการก่อตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบการศึกษาทางด้านทางบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งสมาคมได้เริ่มจัดทำโครงการฝึกอบรมบรรณารักษ์และได้จัดทำหัวข้อการสอบของสมาคมห้องสมุด (Syllabus for the L.A. Examination) เพื่อเป็นแนวทางและสมาคมได้จัดสอบครั้งแรกในเดือนกรกฎาคม 1885 โดยมีผู้สอบ 3 คน ผู้ที่สอบผ่านจะได้รับประกาศนียบัตรบรรณารักษ์อาชีพ (Shores 1972 : 51) หัวข้อการสอบนี้ได้รับการปรับปรุงหลายครั้งเข้ามาจนถึงปี ค.ศ. 1933 ระบบการสอบได้รับการปรับปรุงให้มี 6 ตอนโดยหากผู้เรียนสอบผ่าน 4 ตอนจะได้รับประกาศนียบัตร Associateship (เทียบเท่าปริญญาตรี) ถ้าสอบผ่านทั้ง 6 ตอนจะได้รับ Fellowship (เทียบเท่าปริญญาโท) และในปี ค.ศ. 1933 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งโดยได้แบ่งการสอบทั้ง 6 ตอน ออกเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นต้น (Elementary) ชั้นกลาง (Intermediate) และชั้นปลายหรือชั้นสุดท้าย (Final Examination) ถ้าผู้เรียนสอบผ่านชั้นกลาง (Intermediate) จะได้รับ A.L.A (Associate of the Library Association) และถ้าสอบผ่านชั้นสุดท้าย (Final Examination) จะได้รับ F.L.A (Fellow of the Library Association) (Harrison 1977 : 99-100) และการเขียนตอบในแต่ละตอนนั้น จะเขียนตอบแบบบรรยายโดยใช้คำ 5,000 คำถึง 10,000 คำ ระบบการสอบนี้ได้รับการแก้ไขปรับปรุงใหม่อีกครั้งหนึ่งในปี 1950 ในหัวข้อ (Syllabus) ใหม่นี้แบ่งระบบการสอนออกเป็น 3 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 การสอนวิชาชีพเบื้องต้น First professional Examination ประกอบด้วยข้อสอบ 4 ชุดใช้เวลาทำชุดละหนึ่งชั่วโมงกับ 30 นาที

กลุ่มที่ 2 การสอบเพื่อขึ้นทะเบียนวิชาชีพ (Registration Examination) ประกอบไปด้วยข้อสอบ 7 ชุดใช้เวลาทำชุดละ 3 ชั่วโมง และในกลุ่มนี้ผู้สอบมีสิทธิเลือกทำข้อสอบในกลุ่มใดซึ่งเป็นเรื่องของวรรณกรรมวิชาเฉพาะ

กลุ่มที่ 3 การสอบขั้นสุดท้าย (Final Examination) ข้อสอบในกลุ่มนี้มี 4 ส่วนแต่ละส่วนจะประกอบไปด้วยข้อสอบ 2 ชุด ใช้เวลาทำชุดละ 2-3 ชั่วโมง ผู้สอบสามารถเลือกทำได้ในส่วนที่ 2 การจัดและบริหารห้องสมุดและส่วนที่ 3 วรรณกรรมและวิชาการห้องสมุดเฉพาะด้าน (Landou 1961: 134-135) หัวข้อการสอบ ที่ปรับปรุงใหม่นี้ใช้มาจนถึงปี 1964 จึงได้แก้ไขปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งโดยสภาการศึกษาของสมาคมได้รับรองหัวข้องานสอบ ที่ประกอบไปด้วย 2 ส่วน (Two parts) ส่วนที่ 1 (Part I) และส่วนที่ 2 การสอบ (Part II Examination) (สมาน ลอยฟ้า 2525 : 221) ในหัวข้อวิชา (Syllabus) ที่ปรับปรุงใหม่นี้ระดับที่ไม่ใช่ระดับปริญญา (Non-Graduate) ผู้เรียนจะต้องเรียนเต็มเวลา 2 ปี โดยจะต้องเรียนให้ผ่านส่วนที่ 1 (Part I) ซึ่งข้อสอบในส่วนนี้มี 4 ชุดใช้เวลาในการทำชุดละ 3 ชั่วโมงเนื้อหาข้อสอบ 4 ชุดจะประกอบด้วย ห้องสมุดและสังคม (Library and Community) ห้องสมุดในหน่วยงานรัฐบาล (Government and Control Library) การจัดแบ่งความรู้ (Knowledge organization) และการควบคุมบรรณานุกรมและการบริการ (Bibliographic Control and Service) ในส่วนที่ 2 (Part II) การทดสอบ หัวข้อวิชาในส่วนนี้จะประกอบไปด้วย 3 รายการคือรายการ เอ บี และ ซี

รายการ เอ ประกอบไปด้วย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและกฎหมาย (Academic and legal deposit libraries) ห้องสมุดเฉพาะและหน่วยงานสารสนเทศ (Special libraries and Information bureaus) และห้องสมุดประชาชน (public municipal and Country libraries) ในรายการ เอ นี้ผู้สอบเลือกได้เพียง 1 หัวข้อและเลือกทำข้อสอบได้เพียง 1 ชุดเท่านั้น

สำหรับผู้สอบสามารถเลือกสอบได้ 1 ชุดหรือมากกว่านั้นก็ได้ในรายการ บี และ ซี และผู้เรียนจะต้องสอบผ่านข้อสอบในส่วนที่ 2 นี้ 6 ชุด ซึ่งแต่ละชุดจะต้องใช้เวลาทำ 3 ชั่วโมง

รายการ บี จะมีหัวข้อวิชาประกอบไปด้วย

ทฤษฎีการจัดหมู่หนังสือ (Theory of Classification)

ทฤษฎีการทำบัตรรายการ (Theory of Cataloging)

การฝึกปฏิบัติจัดหมู่และทำบัตรรายการ (Practical Classification and Cataloging)

บรรณานุกรม (Bibliography)

ประวัติห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ (History of libraries and librarianship)

การจัดและแจกจ่ายสารนิเทศ (Handling and dissemination of Information)

บริการของห้องสมุดสำหรับเยาวชนในห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชน (Library Service for young people in schools and public libraries)

ห้องสมุดโรงพยาบาล (Hospital libraries)

การบริหารจดหมายเหตุ (Archive Administration)

เอกสารเก่าและเอกสารการทูต (Palaeography and diplomatic)

รายการ ซี ประกอบด้วย ข้อสอบ 35 ชุด ซึ่งเป็นเรื่องของบรรณานุกรม และสาขาวิชาที่แยกย่อยเฉพาะสาขาในวิชาบรรณารักษศาสตร์ (Patel 1977 : 15-18)

ในระยะเริ่มต้นนี้นับได้ว่าสมาคมห้องสมุดอังกฤษเข้ามามีบทบาทด้านการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ การควบคุมมาตรฐานการศึกษาตลอดจนการจัดการสอบและการให้ปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษาด้วย ในระยะเริ่มต้นนั้น โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ในอังกฤษมีน้อยมาก และโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์แห่งแรกที่เกิดขึ้น คือเกิดขึ้นที่ University College มหาวิทยาลัยลอนดอนในปี ค.ศ. 1919 โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์แห่งนี้ได้รับอนุญาตจากสมาคมให้จัดทำหัวข้อวิชา (Syllabus) และกำหนดการสอบด้วยตนเอง และสามารถให้อนุปริญญาด้วย แต่สำหรับระดับปริญญาโท แล้วต้องผ่านการสอบในส่วนที่เป็นการสอบไล่ของสมาคม (Association's final Examination) ก่อนจึงจะได้วุฒิ Fellowship (Landou 1961 : 130) นอกจากโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยลอนดอนแล้วก็มีโรงเรียนบรรณารักษอื่น ๆ เกิดขึ้นบ้างเหมือนกัน แต่เป็นลักษณะไม่เต็มเวลา (part-time) โดยเปิดที่วิทยาลัยเทคนิคหลายแห่งในระหว่าง ค.ศ. 1920-1930 สำหรับโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ที่ไม่ใช่ระดับปริญญา

(Non-Graduate) ได้เกิดขึ้นมาบ้างระหว่างปี ค.ศ. 1935 - 1945 (สมาน ลอยฟ้า 2525 : 233) อย่างไรก็ตามโรงเรียนที่เกิดขึ้นมาทั้งหมดนี้ต้องสอบวิชาบรรณารักษศาสตร์ภายใต้หัวข้อวิชา (Syllabus) ของสมาคมห้องสมุด และต้องผ่านการสอบของสมาคมห้องสมุดเท่านั้นจึงจะได้วุฒิทางวิชาชีพบรรณารักษ์ การสอบดังกล่าวจึงเป็นการสอบจากบุคคลภายนอก ซึ่งผู้เรียนไม่คุ้นเคยดังนั้นจึงส่งผลให้โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักในการสอบเน้นหนักให้ผู้เรียนสอบผ่านการสอบของสมาคมมากกว่าอย่างอื่น ๆ และตัวผู้เรียนเองก็มุ่งแต่จะทำอย่างไรจึงจะสอบผ่านการสอบของสมาคม (Patel 1977 : 35) ซึ่งจากการวิจัยของ Patel (1977 : 38) ที่ศึกษาถึงวิธีการวัดผลที่ใช้วัดผลนักศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ในประเทศอังกฤษผู้วิจัยได้ศึกษาความสามารถในการสอบผ่านข้อสอบของสมาคมของโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ 6 แห่งพบว่าผู้เรียนสอบผ่านข้อสอบของสมาคมค่ามาก เช่นในหัวข้อวิชาการจัดหมู่และทำบัตรรายการมีผู้สอบได้ค่าสุร้อยละ 38 และสูงสุร้อยละ 50 และจำนวนนักศึกษาที่สอบผ่านการขึ้นทะเบียน (Registration) และการสอบครั้งสุดท้าย (Final Examination) ของสมาคมก็ต่ำมาก ซึ่งก่อให้เกิดความไม่พอใจในระหว่างกลุ่มผู้สอน และนักศึกษา มีบุคคลในวงการบรรณารักษศาสตร์หลายคนที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดระบบการสอบของสมาคมสมัยก่อน ปี ค.ศ. 1964 ทั้งนี้เพราะเป็นลักษณะการสอบจากบุคคลภายนอกทั้งการออกข้อสอบและตรวจข้อสอบจะเป็นบุคคลจากสมาคมห้องสมุดซึ่งไม่มีความคุ้นเคยกับผู้เรียนเลย (New 1978 : 98) กลุ่มที่คัดค้านการสอบภายนอกนี้ได้ชี้ให้เห็นข้อเสียคือ ผู้สอบจากภายนอกนั้นไม่มีเวลาเพียงพอ และไม่เข้าใจพื้นฐานและภูมิหลังของผู้เรียนดีพอ จึงไม่อาจตัดสินความสามารถของผู้เรียนได้อย่างยุติธรรม นอกจากนี้นักทดสอบจากภายนอกยังไม่สามารถใช้อุปกรณ์ประกอบอื่นๆ ของผู้เรียนมาประกอบการวัดผลได้ เช่น ผลงานที่ทำมาตลอดเทอม รายงานที่ทำและผลงานอื่นๆ การที่ผู้เรียนจะสอบได้หรือตกขึ้นอยู่กับคะแนนที่ได้จากการสอบในขณะนั้น และอีกประการหนึ่งผู้เรียนอาจได้ทำข้อสอบไม่ตรงกับที่เรียนมา ซึ่งผู้ที่คัดค้านการสอบภายนอกนี้ต้องการให้มีการสอบภายในโรงเรียนบรรณารักษ์โดยครูผู้สอนเอง ส่วนกลุ่มที่เห็นด้วยกับการสอบภายนอกให้เหตุผลว่าการจัดสอบภายนอกเป็นการจัดทำโดยคณะกรรมการการศึกษาของสมาคมห้องสมุดอังกฤษ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นที่รู้จักและเชื่อถือของบุคคลทั่วไปและการทำงานก็อยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการประเมินผล ซึ่งเชื่อว่าการทดสอบจะเป็นไปอย่างยุติธรรมเพราะไม่มีกรรมการคนใดรู้จักกับผู้เรียน ยิ่งกว่านั้นการสอบภายนอกยังทำให้สมาคมสามารถรักษามาตรฐานของการสอบได้ง่าย

ผู้สอบผ่านจะมีคุณสมบัติครบถ้วนภายใต้หัวข้อกำหนดของ A.L.A และ F.L.A และบุคคลในกลุ่มนี้ยังไม่เชื่อว่าครูจะทำการสอบได้ดีที่สุดและเห็นว่าจะไม่มีความยุติธรรมโดยเฉพาะกับนักศึกษาของตนเอง การสอบที่ไม่แน่นอนของแต่ละมหาวิทยาลัยนั้นจะทำให้การวัดผลไม่มีประสิทธิภาพ ดังที่ปรากฏว่าจำนวนผู้สอบผ่านได้คิดเป็นเปอร์เซ็นต์มากน้อยต่างกัน (Patel 1977 : 43-44)

อย่างไรก็ตามสำหรับการสอบภายในนี้ Patel (1977 : 45-46) ได้ยกความคิดเห็นและข้อเขียนของ Whiteman มาอธิบายดังนี้คือ ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา นิวซีแลนด์ แอฟริกาใต้ และประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย อนุญาตให้โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นในระดับมหาวิทยาลัยหรือไม่ก็ตาม เป็นผู้ทดสอบนักศึกษาของตนเอง และมีหน่วยงานวิชาชีพหลายแห่งที่ยินยอมให้ผู้สอนเป็นผู้ทดสอบผู้เรียนเองภายในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะผู้สอนสามารถวัดผลงานของผู้เรียนได้ในหลาย ๆ โอกาสด้วยกัน อย่างไรก็ตามการที่โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์จะยอมรับการสอบภายในหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงเรื่องต่อไปนี้เป็นเรื่องสำคัญคือ โรงเรียนมีครูสามารถเพียงพอที่จะวัดผลเองหรือไม่ โรงเรียนแต่ละแห่งมีความซื่อสัตย์พอจะเชื่อถือได้หรือไม่และการสอบภายในนั้นยังคงเป็นหน้าที่ของสมาคมห้องสมุดที่จะรักษามาตรฐานทางวิชาชีพและเป็นผู้รับผิดชอบในการให้ผู้ประกอบวิชาชีพขึ้นทะเบียน (Professional Register) ไว้ต่อไปหรือไม่ ซึ่ง Whiteman ได้ให้ข้อคิดเห็นต่อไปอีกว่า การสอบภายในจะทำให้การวัดผลเป็นไปตรงตามวัตถุประสงค์และมีความยุติธรรมมากกว่าการสอบภายนอก เพราะผู้สอบได้พิจารณาพื้นฐานองค์ประกอบอื่น ๆ และผลงานของผู้เรียนประกอบด้วย

จากการขัดแย้งของบุคคลในวงการดังกล่าว สมาคมห้องสมุดอังกฤษได้จัดตั้งอนุกรรมการการศึกษาของสมาคมขึ้นมาเมื่อเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1962 เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการสอบภายนอกภายใน และการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และหน่วยทะเบียนของสมาคม คณะกรรมการชุดนี้ได้เสนอรายงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อสมาคมในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 1964 ซึ่งจากรายงานได้ชี้ให้เห็นว่า การสอบภายในทำให้สามารถวัดบุคลิกภาพและทัศนคติของผู้เรียนได้ และนอกจากนี้การวัดผลภายในยังสามารถปรับให้เข้ากับวิธีการสอนได้อย่างใกล้ชิดซึ่งทั้ง 2 ส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญในขบวนการการศึกษา อย่างไรก็ตามในรายงานยังเสนอว่าถึงแม้จะให้มีการสอบภายใน สมาคมก็ยังคงควบคุมก่อน กล่าวคือในเบื้องต้นนี้ให้มีการ

สอบภายในได้เฉพาะในส่วนที่ 1 (Part I) และให้ทำในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่เห็นว่าเหมาะสม ซึ่งสมาคมได้ดำเนินการอนุญาตตามข้อเสนอของคณะกรรมการในปีเดียวกันนั้น ในปีต่อมาคือปี ค.ศ. 1965 มีโรงเรียนที่ได้รับอนุญาต 3 แห่งเท่านั้นซึ่งได้แก่โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่ Aberystwyth Leeds และ North western Polytechnic ในลอนดอน (Patel 1977 : 58)

นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 1964 ยังมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เกิดขึ้นคือสภารับรองวิทยฐานะแห่งชาติ (Council for National Academic Award หรือ C.N.A.A) ด้รับการจัดตั้งขึ้นในฐานะองค์การอิสระระดับชาติที่มีกฎหมายคุ้มครอง มีหน้าที่ให้ปริญญา อนุปริญญา ประกาศนียบัตร และวุฒิการศึกษาอื่นๆ แก่บุคคลผู้จบการศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ นอกเหนือจากมหาวิทยาลัยที่สภารับรองวิทยฐานะแห่งชาติยอมรับ (Patel, 1977 : 62) สภายังร่วมมือกับสมาคมห้องสมุดให้ปริญญาตรีแก่สถาบันผลิตบรรณารักษ์ที่ไม่สามารถให้ปริญญาเองได้ ผู้ที่ได้รับการรับรองและได้ปริญญาจากสภารับรองวิทยฐานะแห่งชาติ จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องผ่านการสอบของสมาคม และสามารถประกอบอาชีพบรรณารักษ์ได้ (สมาน ลอยฟ้า 2525 : 223) สภารับรองวิทยฐานะแห่งชาติได้ให้ปริญญาแก่สถาบันหลายแห่ง เช่น ให้ปริญญาตรี (B.Sc) ทางสารนิเทศศาสตร์ แก่ New Castle College of Commerce และให้ปริญญาตรี (B.A.) บรรณารักษศาสตร์แก่ Leeds College of Commerce และให้ปริญญาตรี (B.A.) บรรณารักษศาสตร์แก่ Birmingham College of Commerce (Patel 1977 : 62)

จากปี ค.ศ. 1964 เป็นต้นมาแนวโน้มของการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศอังกฤษก็เปลี่ยนไปในช่วงปี ค.ศ. 1970-1973 นั้นการสอบของสมาคมห้องสมุดเปลี่ยนไปเป็นการสอบภายในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์โดยที่โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์แห่งใดไม่สามารถให้ปริญญาเองได้ก็จะมีสภารับรองวิทยฐานะแห่งชาติเป็นผู้ให้ และหลังจากที่สมาคมห้องสมุดได้อนุญาตให้โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์บางแห่งจัดการสอบเองในส่วนที่ 1 (Part I) นั้นในเวลาต่อมาก็อนุญาตให้หลายโรงเรียนได้จัดทำเองและอนุญาตให้ทางโรงเรียนจัดสอบเองใน Part II ด้วย จะเห็นได้จากรายงานประจำปีของสมาคมห้องสมุดในปี ค.ศ. 1973 ได้กล่าวว่าได้อนุญาตให้สถาบัน Robert Gordon และ Aferdeen ได้จัดสอบส่วนที่ 1 (Part I.) เอง และให้โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่ Brighton และ Newcastle Polytechnic จัดสอบส่วนที่ 2 (Part II) เองได้ นอกจากนี้ยังอนุญาตให้ New Castle-on-tyne Polytechnic สามารถจัดสอบ Post-Graduate professional Examination ได้

ซึ่งจากรายงานกล่าวว่าทุกโรงเรียนสามารถจัดสอบภายในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์เอง แต่โรงเรียนใดจะจัดสอบทั้งหมด หรือบางส่วนนั้นก็ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสมาคม (Patel 1977 : 64) ในปัจจุบันโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ทุกแห่งก็สามารถจัดสอบและวัดผลได้ด้วยตนเองโดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำข้อสอบและตรวจให้คะแนน (New, 1978 : 98)

วิวัฒนาการด้านการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่มีความตื่นตัวด้านการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดยผู้ที่คิดริเริ่มในเรื่องนี้คือ เมลวิลล์ ดิวอี้ (Melvil Dewey) ผู้ได้มองเห็นความเจริญทางการศึกษา อุตสาหกรรม และความเจริญด้านอื่นๆ ในสหรัฐอเมริกา ที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลทำให้ห้องสมุดต้องเปลี่ยนแนวใหม่ ในปี ค.ศ. 1978 ดิวอี้ได้เสนอแนวความคิดว่าอาชีพอื่นๆ อย่าง นักฟิสิกส์ แพทย์ นักเทศน์ จะมีโรงเรียนฝึกฝนวิชาชีพเป็นของตนเอง ซึ่งบรรณารักษศาสตร์ก็เป็นอาชีพหนึ่งที่จะต้องเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ด้านวิชาชีพโดยเฉพาะ น่าจะได้มีโรงเรียนฝึกฝนทางด้านนี้ขึ้นในระยะแรกนั้นดิวอี้ไม่ต้องการจะตั้งเป็นโรงเรียน แต่ต้องการให้มีการศึกษาเป็นระบบ โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ที่จะสามารถจัดห้องสมุดสมัยใหม่ได้ ในระยะแรกนั้นแนวความคิดของดิวอี้ไม่เป็นที่ยอมรับและได้เคยเสนอแนวความคิดนี้ในที่ประชุมของสมาคมห้องสมุดอเมริกันที่เมืองบัฟฟาโล (Buffalo Conference) ในปี ค.ศ. 1883 ต่อมาดิวอี้ได้ร่างโครงการเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาของวิทยาลัยโคลัมเบีย ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาของวิทยาลัยยอมรับและให้เปิดสอนบรรณารักษศาสตร์ได้ในวิทยาลัยโคลัมเบียอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 5 มกราคม 1887 โดยมีนักเรียนรุ่นแรก 20 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 17 คน (Educational in Library and Information Science 1975 : 418)

วิชาที่ศึกษาทั้งหมดเป็นการปฏิบัติระยะเวลาที่ศึกษาใน 1 วิชาใช้เวลา 3 เดือน และใช้เวลาศึกษาตลอดหลักสูตร 2 ปี ต่อมาเนื่องจากดิวอี้ต้องย้ายไปเป็นบรรณารักษ์ที่ห้องสมุดที่นิวยอร์กในปี ค.ศ. 1889 โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์จึงย้ายไปที่ห้องสมุดเมืองอัลบานี (Albany) รัฐนิวยอร์ก การจัดการสอนยังคงเดิมแต่ในเวลาต่อมาก็มีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างคือ ให้มีการสอบเข้าตามรูปแบบของโรงเรียนอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยและให้มีการให้ปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษาโดยให้ปริญญาตรีกับนักศึกษาจบ 2 ปี และให้ปริญญาโทกับผู้ที่ศึกษาจบใน 3 ปี ค.ศ. 1891 สมาคมห้องสมุดอเมริกันก็เริ่มให้การสนับสนุนแก่โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ (Educational in Library and Information Science 1975 : 419)

การสอนที่โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่อัลบานี ดิวอี้เรียกว่า การฝึกฝนที่เป็นระบบ ระบบ (Systematic apprenticeship) หลังจากที่ดีวอี้ประสบผลสำเร็จในการตั้งโรงเรียนแล้วก็มีโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์อื่น ๆ ตั้งขึ้นมาอีกหลายแห่งเช่น ในปี ค.ศ. 1890 ก็เกิดโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ขึ้นที่ Pratt Institute และในปี ค.ศ. 1891 ตั้งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่ห้องสมุดประชาชนที่ลอสแอนเจลิส ในปี ค.ศ. 1892 ตั้งที่สถาบัน Drexel ที่ฟิลาเดลเฟียและที่สถาบัน Armour ที่ชิคาโก โรงเรียนทั้งสองแห่งที่ตั้งขึ้นมาจะให้ผู้เรียนใช้เวลาฝึกฝน 1 ปี แต่ที่ Armour จะใช้เวลาในปีที่ 2 ฝึกงานขั้นสูง ต่อมาในปี ค.ศ. 1897 โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่ Armour เปลี่ยนไปเปิดที่มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ และให้ปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์แก่ผู้สำเร็จการศึกษาซึ่งใช้เวลาศึกษาทั้งหมด 4 ปี (Educational in Library and Information Science 1975 : 419)

หลังจากที่มีโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์เกิดขึ้นมากมายแล้วที่ประชุมใหญ่ของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ในปี ค.ศ. 1883 ได้ตั้งกรรมการเพื่อพิจารณาโครงการทางการศึกษามรรณารักษศาสตร์และให้นำเสนอในที่ประชุมคราวต่อไป ค.ศ. 1900 กรรมการที่ศึกษารายละเอียดได้ให้ข้อเสนอว่า สมาคมห้องสมุดน่าจะเป็นแกนกลางที่แข็งแกร่งในการช่วยเหลือโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์พัฒนามาตรฐานโรงเรียนของตนเองและควรตั้งในรูปกรรมการที่แน่นอนเพื่อไปตรวจสอบเนื้อหาวิชาที่สอนและผู้สอน ในปี ค.ศ. 1905 คณะกรรมการชุดที่มี Mary Plummer เป็นประธานก็ได้รายงานเกี่ยวกับมาตรฐานของการฝึกอบรมบรรณารักษออกมา ค.ศ. 1915 สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้จัดตั้งสมาคมโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ขึ้นเพื่อรับผิดชอบในการปรับปรุงโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ในอเมริกาให้ได้มาตรฐานเดียวกัน (สุทธิลักษณ์ อำพันธ์วงศ์ 2521 : 19) แต่การปรับปรุงมาตรฐานก็ยังไม่เป็นผลนักจนกระทั่งในวันที่ 18 มีนาคม 1918 มูลนิธิคาร์เนกีต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนฝึกฝนวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา และ Dr. Charles C. Williamson รับเป็นผู้จัดทำ หลังจากทำการวิจัยเป็นเวลา 2 ปี Williamson ได้สรุปผลการวิจัยและพิมพ์รายงานชื่อว่า Training for library Service (Churchwell 1975 : 44-48) ซึ่งผลจากรายงานทำให้มีการปรับปรุงการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมากทั้งนี้เพราะในรายงานมีข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อระบบการศึกษามรรณารักษศาสตร์คือ

1. ควรมีมาตรฐานขอบเขตของเนื้อหาวิชาที่สอนและมีการรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์

2. คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ควรมีพื้นฐานปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยและการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ควรเป็นระดับปริญญาโทมาบัณฑิต

3. ควรมีงบประมาณในการสนับสนุนการศึกษาระดับปริญญาตรี นอกจากนั้นควรมีหนังสือตำราทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาอื่นๆ อย่างเพียงพอ

4. ควรจัดตั้งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ให้เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย

5. ควรมีการสอนเกี่ยวกับงานประเภทต่างๆ ของห้องสมุดทุกประเภท และ ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อเนื่องสำหรับบรรณารักษ์ (สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงศ์ 2521 : 120-121)

ผลการวิจัยของ Williamson ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการศึกษาระดับปริญญาตรีในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพามูลนิธิคาร์เนกี ได้ให้งบประมาณช่วยเหลือโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่มีอยู่เดิมและได้ช่วยเหลือจัดตั้งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์แห่งใหม่ขึ้น ที่สำคัญคือได้ขยายการศึกษาระดับปริญญาตรีในชั้นสูงขึ้นไป โดยเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยชิคาโกในปี ค.ศ. 1926 และในปี ค.ศ. 1928 ก็ได้เปิดในระดับปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (สมาน ลอยฟ้า 2525 : 214-215 ; Educational in Library and information Science 1975 : 424)

เมื่อพิจารณาถึงการวัดผลในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ในสหรัฐอเมริกานั้นจะพบว่ามีความแตกต่างไปจากของอังกฤษมาก โดยพื้นฐานการวิวัฒนาการของการศึกษาระดับปริญญาตรีของทั้ง 2 ประเทศ พอที่จะสรุปตาม Shores และ Bramley ที่อ้างไว้ในงานวิจัยของ Patel (1977 : 67-68) ดังนี้ คือ การวัดผลในอังกฤษและสหรัฐอเมริกานั้นไม่เหมือนกัน เนื่องมาจากปรัชญา ที่เป็นประเพณีปฏิบัติ (Tradition) ที่แตกต่างกันคือ ในประเทศอังกฤษจะตัดสินความเป็นบรรณารักษ์ของนักศึกษาด้วยการสอบเพียงครั้งเดียวแต่สำหรับในประเทศอเมริกาจะเน้นที่โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ กล่าวคือ จะจัดโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ให้ได้มาตรฐานอยู่ในความดูแลของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน เพื่อเตรียมบรรณารักษ์ที่มีคุณภาพ จะเห็น... ว่าอังกฤษเน้นที่การสอบแต่สหรัฐอเมริกาเน้นที่มาตรฐานของโรงเรียน

การศึกษาในสหรัฐอเมริกานั้นจะเน้นหนักที่หลักสูตรสำหรับการวัดผลและการให้ปริญญาแก่ผู้เรียนนั้นโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์จะเป็นผู้ให้เอง ซึ่งอาศัยการควบคุมมาตรฐานการที่โรงเรียนได้รับการรับรองวิทยฐานะจากสมาคมห้องสมุด ระบบการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา จะใช้ระบบหน่วยกิตสะสมแต่ละรายเทอมจากการเรียนหลายๆ วิชา แต่จำนวนหน่วยกิตจะแตกต่างกันไปในแต่ละโปรแกรมการเรียนต้องกำหนดหน่วยกิตรวมเพื่อสำเร็จการศึกษา

เช่น ระดับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ต้องเรียนทั้งหมด 36 หน่วยกิต (Patel 1977 : 26-27) ดังนั้นในการเรียนแต่ละวิชาผู้เรียนต้องเรียนให้ผ่านและนับจำนวนหน่วยกิตครบจึงจะจบได้

การวัดผลที่ใช้จะใช้แบบการประเมินผลแบบต่อเนื่อง (Continuous evaluation) และใช้วิธีการวัดผลหลายๆ วิธี มหาวิทยาลัยทุกแห่งจะใช้ระบบการวัดผลเดียวกัน ดังนั้นวิชาบรรณารักษศาสตร์ก็ได้ใช้ การประเมินผลแบบต่อเนื่องด้วยโดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนด้วยตนเอง ผู้สอนจะจัดสอบภายในโรงเรียนเอง และมักจะวัดผลหลายๆ ครั้งเพื่อกระตุ้นการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เรียนเองก็เห็นว่าควรมีการประเมินผลบ่อยครั้งเท่าที่จะเป็นไปได้ (Patel 1977 : 27-28) วิธีการวัดผลที่ผู้สอนใช้ในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์นั้น ผู้สอนจะใช้วิธีการวัดผลหลายๆ วิธี เช่น การสอบกลางเทอม การสอบไล่ การเขียนรายงาน หรือเขียนโครงการ การตอบปากเปล่า การรายงานหน้าชั้น การศึกษาเป็นรายบุคคล การแสดงบทบาท การมีส่วนร่วมในห้องเรียน รายงานจากหนังสือ การวิจารณ์หนังสือ วิธีการแก้ปัญหาในวิชาต่างๆ สำหรับการทดสอบนั้นผู้ สอนจะให้ความสำคัญน้อยมากซึ่งแตกต่างกับทางยุโรป การวัดผลโดยพิจารณาตามหน่วยกิตนั้น ผู้สอนต้องพิจารณาจากผลงานของผู้เรียนตลอดระยะเวลาการเรียนซึ่งรวมไปถึงการพัฒนาในด้านต่างๆ (Patel 1977 : 27-30) และนอกจากนี้ในการจัดทำหัวข้อวิชานั้น ผู้สอนมักจะระบุการแบ่งคะแนนเป็นสัดส่วนและระบุลงในหัวข้อวิชาด้วย ตัวอย่างเช่นในวิชาหลักการบริหารห้องสมุดเบื้องต้น. (Principle of Library Management) จะระบุคะแนนไว้ดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมในห้องเรียนเป็น 10% การศึกษาเป็นรายบุคคลการถกเถียงปัญหา 15% รายงาน 15% สอบข้อเขียน 60% และเมื่อได้ค่าคะแนนแล้วจะนำมาประเมินผลการเรียนในรูปของเกรด A B C F (Patel 1977 : 74)

จากการศึกษาถึงการวัดผลในสหรัฐอเมริกาแล้วจะเห็นว่ามีความแตกต่างจากอังกฤษโดยสิ้นเชิง ในสหรัฐอเมริกาการสอบไม่มีความสำคัญมากนัก และการวัดผลนั้นมีความสอดคล้องกับหลักการวัดผลทางการศึกษา อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับแนวความคิดที่ว่าจะให้มีการสอบระดับชาติและการให้ปริญญาทางบรรณารักษศาสตร์ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกโรงเรียนนั้น เป็นแนวความคิดที่เป็นไปได้ยาก ถึงแม้ว่าสมาคมห้องสมุดอเมริกันจะได้พยายามเสนอแนวความคิดแบบนี้ก็ตาม แต่ก็ไม่เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ทั้งนี้เหตุผลที่ไม่อาจเป็นไปได้เนื่องมาจาก

1. สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่การปกครองของแต่ละรัฐก็แตกต่างกันออกไป ซึ่งมีผลกับระบบการศึกษาด้วยจึงยากที่จะปรับเข้ากันได้

2. ด้วยความเห็นของชาวอเมริกันที่ว่าต้องการผลิตบรรณารักษ์ด้วยสติปัญญา แต่สำหรับอังกฤษนั้นเป็นการสอบแบบกวดขันก่อให้เกิดความอึดอัดแก่ผู้เรียน
3. คนอเมริกันไม่เชื่อว่าวิธีการศึกษาที่เน้นการสอบปลายเทอมเพียงอย่างเดียวเดิมนั้น เป็นวิธีการที่ดี
4. นักศึกษาในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ในอเมริกาเคยชินกับการสอบภายในและการวัดผลแบบต่อเนื่อง จนยากที่จะเปลี่ยนได้ (Patel 1977 : 68)

อย่างไรก็ตามความเปลี่ยนแปลงการวัดผลในสหรัฐอเมริกาได้มีมากนักและผู้เรียนค่อนข้างพอใจเกี่ยวกับวิธีการวัดผลที่ใช้อยู่นอกจากนี้การวัดผลในอเมริกายังเป็นแบบอย่างของประเทศต่างๆ ที่รับเอาอิทธิพลด้านการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์จาก สหรัฐอเมริกา อีกด้วย

จากวิวัฒนาการของการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ ทั้งในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับโดยเฉพาะในเรื่องของวิธีการวัดผลจะเห็นได้ว่าโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ของทั้ง 2 ประเทศโดยเฉพาะในประเทศอังกฤษมีแนวโน้มจะลดความสำคัญของการสอบลงไปในขณะเดียวกันกลับมาพิจารณาความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ ตลอดจนผลงานในการศึกษาวิชานั้น การวัดผลในลักษณะเช่นนี้จำเป็นต้องอาศัยวิธีการวัดผลหลายๆ วิธีร่วมกัน ซึ่งในสหรัฐอเมริกานิยมปฏิบัติอยู่แล้ว วิธีการวัดผลแบบต่างๆ สำหรับวิชาบรรณารักษศาสตร์จะได้กล่าวละเอียดในหัวข้อต่อไป

วิธีการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์

ในการพิจารณาถึงวิธีการวัดผล ผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องกับการวัดผลต้องพิจารณาก่อนว่า ต้องการวัดอะไร Revill (1979 : 107-108) กล่าวว่า การเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งโดยหลักทฤษฎีและหลักปฏิบัติโดยทั่วไป ต้องการผลิตบรรณารักษ์ ที่มีคุณสมบัติครบถ้วน (qualified librarian) โดยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากการเรียนเพื่อจะทำหน้าที่ตามบทบาททางวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการวัดผลในทางปฏิบัติจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับทุกวิชา ถึงแม้ว่าวิชานั้นๆ จะมีผลต่อการนำไปปฏิบัติในวิชาชีพหรือไม่ก็ตาม โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ต้องพิจารณาลักษณะของวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งในแง่คุณค่าทางการศึกษาและในแง่การนำไปปฏิบัติในวิชาชีพ ทั้งนี้การขาดความเข้าใจในวิชาชีพมีผลต่อการเลือกผู้เรียนที่เหมาะสม (appropriate Candidates) และการเลือกการวัดผลอีกด้วย อย่างไรก็ตามในการวัดผล

ผู้สอนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์ของวิชาเอาไว้ก่อนการวัดผลเป็นการวัดดูว่าการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้เพียงใด นอกจากนี้วัตถุประสงค์ยังเป็นหลักที่ผู้สอนจะนำไปพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาที่จะสอน วิธีการสอน และเลือกการทดสอบให้ถูกทาง (Revill, 1979 : 109) การจัดทำวัตถุประสงค์ให้มีประสิทธิภาพและสามารถวัดได้ มิใช่เป็นของง่าย แต่ถ้าทำได้ก็จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนมาก จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะทำขึ้น เพราะวัตถุประสงค์ก็คือเป้าหมายหรือผลจากการปฏิบัติด้านการเรียนการสอนของผู้สอนเอง ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้น จะรับเอาวัตถุประสงค์ทางการศึกษามาเป็นพื้นฐานในการกำหนดวัตถุประสงค์ในแต่ละวิชา (Revill 1979 : 109) ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าว Kaye and Wood (1975 : 185-186) ได้สรุปตาม Ruth Beard ว่าประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชานั้นๆ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในวิชาที่เรียน และมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชานั้นๆ ด้วย ผู้สอนจะต้องเป็นผู้พิจารณาจัดทำวัตถุประสงค์ของวิชานั้นๆ อย่างดีที่สุดเพราะถ้าผู้สอนตั้งวัตถุประสงค์ได้ถูกต้องตรงตามความมุ่งหมายที่แท้จริงของวิชา และเปิดโอกาสทางการเรียนให้ผู้เรียนได้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางเอาไว้แล้วผลที่ได้จากการวัดผลจะเป็นที่เชื่อถือได้ และมีความหมายมากขึ้น (Revill 1979 : 110) ทั้งนี้รวมถึงการเลือกวิธีการ สอนวิธีการวัดผล หรือการจัดทำหัวข้อวิชา ก็ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ตั้งไว้ด้วย (Kaye and Wood 1975 : 185)

วิธีการวัดผลสำหรับวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่จัดทำจนเป็นที่รู้จักกันมากที่สุด คือการทดสอบในลักษณะต่างๆ ซึ่งมักจะใช้กับทุกวิชาคะแนนจากการสอบเท่านั้นจะบ่งบอกว่าผู้เรียนได้หรือตก ในระยะแรกนั้นการสอบเพียงอย่างเดียวก็เป็นการเพียงพอ การศึกษาในยุคใหม่ มีการศึกษา และผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เห็นว่าการทดสอบเพียงอย่างเดียวไม่สามารถวัดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ครบทุกด้านและไม่มีวิธีการวัดผลใดๆ ที่ดีที่สุดสำหรับพฤติกรรมแต่ละด้าน ต้องใช้หลายวิธีร่วมกัน (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และ เอนกกุล กริแสง 2522 : 26) Ebel (1980 : 75-80) ได้เสนอวิธีการ วัดผลตามหลักการศึกษาในการที่จะวัดพฤติกรรม เกี่ยว

กับความรู้ความเข้าใจในวิชาที่เรียน ทักษะของผู้เรียนในวิชานั้นๆ และทัศนคติของผู้เรียนต่อวิชาไว้ดังนี้.

การวัดความรู้ความเข้าใจ วัดผลได้โดยการใช้แบบทดสอบเป็นสิ่งที่ดีที่สุด แต่ผู้สอนจะต้องเลือกแบบทดสอบที่ใกล้เคียงหรือตรงตามวัตถุประสงค์ของวิชานั้นๆ ให้มากที่สุด แบบทดสอบสำเร็จรูปที่บริษัทต่างๆ ทำขึ้นก็ไม่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ ดังนั้นวิธีที่ดีที่สุด คือผู้สอนต้องสร้างแบบทดสอบด้วยตนเอง โดยให้คลุมเนื้อหาในสิ่งที่ต้องการวัดความรู้ความเข้าใจ และผู้สอนต้องพิจารณาสภาพโดยทั่วไปและความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้เรียนประกอบด้วย

การวัดทักษะของผู้เรียน ในการวัดความสามารถในด้านนี้ของผู้เรียนไม่มีแบบทดสอบสำเร็จรูปใดๆ วัดได้ นอกจากการใช้ข้อสอบข้อเขียนแบบบรรยาย และการได้วัดผลโดยให้ลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้วิธีการจัดอันดับคุณภาพของผู้เรียนเข้ามาช่วย ทั้งนี้เพราะการวัดทักษะของผู้เรียนนั้น เป็นการวัดทั้งความรู้ของผู้เรียน และความสามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจังในเรื่องนั้น ๆ

การวัดทัศนคติของผู้เรียน การวัดทัศนคติเป็นเรื่องที่ค่อนข้างมีปัญหาว่า อะไรคือทัศนคติและความรู้สึกที่แท้จริงของผู้เรียนในความหมายของ พหล เมืองตามระบอบประชาธิปไตย และความหมายในแง่ของจริยธรรม วิธีการวัดทัศนคติของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบนั้นจะไม่สามารถวัดได้อย่างถูกต้องเพราะคำถามในแบบทดสอบเป็นเพียง เครื่องชี้บ่งว่าผู้เรียนคิดว่าตนรู้สึกอย่างไร ทั้งนี้เพราะทัศนคติ ค่านิยม และ ความรู้สึกของผู้เรียนจะแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ วัฒนธรรมและประเพณี วิธีการวัดผลที่ดีที่สุด คือ การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งผู้วัดจะต้องทำแบบไม่เป็นระบบ แต่ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกอย่างไม่เป็นทางการ และในทุกสถานการณ์ หลังจากนั้นผู้สังเกตต้องบันทึกพฤติกรรมที่ได้พบเห็นเอาไว้ และนำมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งซึ่ง เชื่อว่าวิธีนี้จะเป็นวิธีการวัดทัศนคติ ค่านิยม และความรู้สึกของผู้เรียนได้

ในปัจจุบัน การวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาจะกระทำในรูปแบบการวัดผลแบบต่อเนื่อง (Continuous evaluation) โดยใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธีร่วมกัน (Patel 1977 : 27-28) ในประเทศอังกฤษก็มีแนวโน้มจะจัดทำเช่นเดียวกับการปฏิบัติในสหรัฐอเมริกา คือ ผู้สอนจะวัดผลการเรียนของผู้เรียนตลอดเวลาในระหว่างเรียน โดยการประเมินจากผลงานของผู้เรียน (Assessed Course work) ซึ่ง David (1978 : 99-100) เห็นว่าเป็นการประเมินผลที่ดี เพราะต้องอาศัยวิธีการวัดผลหลายอย่างร่วมกัน โดยผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาว่า

จะใช้วิธีการใดบ้าง จึงจะเหมาะสม เช่นอาจเป็นวิธีการค้นคว้าทำรายงาน การทำโครงการ การทำแบบฝึกหัด ตลอดจนการลงมือปฏิบัติจริง การวัดผลด้วยวิธีดังกล่าวนอกจากจะถูกต้องตามหลักการวัดผลแล้ว ยังทำให้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนด้วยเพราะเป็นการวัดผลต่อเนื่องกันไปทั้งเทอม Kaye and Wood (1975 : 184-185) เห็นด้วยกับการประเมินผลที่วัดจากผลงานของผู้เรียน เขากล่าวไว้ในบทความเรื่องการสอนและการทดสอบในวิชาห้องสมุดและสารนิเทศว่า การประเมินผลแบบต่อเนื่องอาจมีความหมายหลายอย่างแตกต่างกันออกไป เมื่อแยกตามหน้าที่ แต่ที่จริงแล้วมุ่งทดสอบผลงานของผู้เรียนในระหว่างศึกษาวิชานั้นๆ ซึ่งตรงกันข้ามกับการสอบไล่โดยใช้การสอบข้อเขียนครั้งเดียว เมื่อปลายเทอม การประเมินผลแบบต่อเนื่องนี้ในแต่ละวิชาอาจจะประกอบไปด้วยวิธีการวัดผลหลายๆ วิธี และวัดจากผลงานของผู้เรียนทุกชั้น การประเมินผลแบบนี้เป็นลักษณะการประเมินผลที่สม่ำเสมอ และสามารถยืดหยุ่นได้ทั้งการสอนและการประเมินผล ผู้เรียนจะต้องทำงานตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่และการได้ศึกษาอย่างอย่างลึกซึ้งในหลายๆ วิชาที่ชอบ จะทำให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนตรงตามวัตถุประสงค์ของวิชามากขึ้น วัตถุประสงค์ในการประเมินจะเห็นได้ชัดถ้าหัวข้อวิชา วิธีการสอน และวิธีการประเมินผลที่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่ง Bloom (Cited in Kaye and Wood 1975 : 185-186) ได้แบ่งออกเป็น 6 หัวข้อด้วยกันคือ เพื่อความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล Kaye and Wood ได้นำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประเมินผลแบบต่อเนื่องดังรายละเอียดต่อไปนี้ (Kaye and Wood 1975 : 185-186)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ (objective)	วิธีการวัดผลที่ใช้
1. ความรู้ในหลักการและคำศัพท์	1. การเขียนความเรียง, การอภิปราย
2. การนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	2. การฝึกงานและการทำโครงการ
3. การนำความรู้ในวิชานั้นๆ ไปสัมพันธ์กับวิชาชีพ และสาขาวิชาอื่น ๆ	3. การทำโครงการ การเขียนความเรียง การทำวิทยานิพนธ์
4. ฟังและเขียนอย่างถูกต้อง	4. การทำโครงการ การทำรายงานเชิง อภิปราย การอภิปรายสัมมนา
5. ประสิทธิภาพในการค้นหาข้อมูลและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	5. คุณภาพของการเขียนความเรียง วิธีการที่ใช้ในการทำโครงการ การวิจัย
6. ความเอาใจใส่ต่อการเรียน	6. หาข้อเสนอแนะสำหรับวิธีการประเมินผล แบบต่อเนื่อง แล้วนำมาถกเถียงกัน
7. ความถูกต้องของขบวนการทำงาน	7. ได้ลงมือปฏิบัติจริงในงานบางอย่าง และงานโครงการ
8. ตระหนักและรับรู้ถึงสังคม	8. ให้เขียนความเรียง, ให้เลือกทำโครงการ

ถึงแม้ว่าการวัดผลแบบใหม่นี้จะเหมาะสมกับลักษณะวิชาทางบรรณารักษศาสตร์ก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อจำกัดบางอย่าง เช่น การวัดผลโดยวิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนมีความหนักใจ เพราะต้องทำงานทุกชิ้นที่ผู้สอนกำหนดให้ทำตลอดเวลาระยะเวลาในการสอนและการวัดผลทำไปพร้อมกัน ซึ่งจะ ทำให้เวลาในการทำงานของผู้เรียนไม่เพียงพอ (New 1978 : 101) นอกจากนี้ในการวัดผลในบางวิชา เนื้อหาวิชาบางส่วนที่ควรจะวัดผลนักศึกษาโดยการสอบไล่ เช่น ต้องการวัดความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องที่มีเนื้อหากว้างๆ เช่น การบริหารงานห้องสมุด นอกจากนี้ การสอบไต่ยังมีคุณค่าสำหรับการทดสอบ นักศึกษาภายใต้สถานการณ์กดดันเนื่องจากเวลาจำกัด นักศึกษาบางคนอาจจะเขียนความเรียงได้ดีต่อเมื่อมีเวลาให้เขียนอย่างไม่จำกัด แต่ถ้ามีเวลาจำกัด มักจะเขียนในรูปของการสรุปสั้นๆ ซึ่งคุณสมบัติทั้งการเขียนแบบบรรยายและการเขียนแบบสรุปนี้ยังเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงานอาชีพบรรณารักษ์. (New 1978 : 99) อย่างไรก็ตามวิธีการวัดผลโดยการทดสอบก็ยังเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ดังจะเห็นได้จากงานเขียนของ Kaye and

Wood (1975 : 184; 191-193) ที่ได้รวบรวมวิธีการวัดผลในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับโพลีเทคนิควิธีการวัดผลที่รวบรวมมานั้นยังมีการทดสอบแบบต่าง ๆ ใช้กันอยู่มาก วิธีที่รวบรวมมาได้มีดังนี้คือ

1. การสอนโดยการเปิดหนังสือ (Open book Examination) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สอบนำหนังสือและเอกสาร เข้าไปในห้องสอบได้
2. การสอบแบบให้คำถามมาก่อน (Pre-published Examination papers) ผู้สอนจะพิมพ์คำถามให้ผู้เรียนไปศึกษาเรื่องนั้น ๆ มาก่อนที่จะมาเขียนคำตอบในห้องสอบ วิธีนี้ค่อนข้างจะทำให้การสอน เป็นเพียงการทดสอบความรู้ความจำของผู้เรียน เท่านั้น
3. การประเมินผลโดยการกำหนดเวลา (Flexible-time assessment) เป็นวิธีการที่ผู้สอนให้คำถามกับผู้เรียนไปค้นคว้าหาคำตอบในเวลาที่กำหนดให้ เช่นอาจกำหนดให้เป็น 2 หรือ 3 สัปดาห์ วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาอย่างลึกซึ้งในหัวข้อนั้น ๆ แต่ค่อนข้างทำให้ผู้เรียน เครียดมากกว่าการทำงานตามธรรมดา
4. การสอบปากเปล่า (Oral Examination) วิธีการวัดผลนี้จะได้ประโยชน์ เฉพาะบางสาขาวิชาเท่านั้น เช่น ด้านภาษาซึ่งจะใช้ประเมินผลในขอบเขต เป็นกรณีไป
5. การประเมินผลแบบต่อเนื่อง (Continuous Assessment) เป็นการวัดผล ตลอดเวลาในระหว่างที่เรียนโดยวัดจากผลงานของผู้เรียนและใช้วิธีการวัดผลที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม
6. การทำปริญญานิพนธ์ (Dissertations) เป็นการให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ อย่างกว้าง ๆ โดยให้ผู้เรียนศึกษาและเขียนออกมา เป็นเรื่องราวอาจกำหนดคำถึงหมื่นคำ โดยประมาณการวัดผลโดยวิธีที่ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา เรื่องนั้น ๆ อย่างลึกซึ้งและ เข้าถึงข้อมูลปฐมภูมิ
7. การทำโครงการ (Project) ให้ผู้เรียนเขียนโครงเรื่องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยกำหนดคำประมาณ 3,000-10,000 คำ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาระบบงานและประยุกต์ ไปใช้ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ในระบบงานการค้นหาค้นหาข้อมูลการทำงานอย่างมีระเบียบวิธีตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. การทดสอบปรนัย (Objective test) เป็นการออกแบบทดสอบให้ผู้ตอบ เลือกตอบโดยให้ข้อมูลที่ เป็นจริง แต่ข้อสอบในปัจจุบันจะให้ผู้เรียนตีความหมายของข้อมูลพิจารณาตัดสินใจ อย่างมีเหตุผลและนำหลักการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้

9. การวัดผลโดยพิจารณาจากผลงานว่าผ่านหรือไม่ (pre-published past lists) ผู้สอนจะพิมพ์รายการผลงานของผู้เรียนที่ผ่านมา ซึ่งจะมีทางเลือกได้ 3 ทาง คือ

- 9.1 ถ้าดูจากคะแนนผลงานแล้วไม่ผ่านให้สอบข้อเขียน
- 9.2 ถ้าผลงานผ่านก็ให้สอบเช่นกัน แต่เป็นการสอบเพื่อปรับปรุงตัวเอง ให้ดีขึ้น หรือ
- 9.3 เลือกที่จะไม่สอบข้อเขียนแต่ผลสัมฤทธิ์ ต่างๆ ของงานที่ทำยังอยู่เช่นเดิม

จะเห็นได้ว่าการสอบยังคงเป็นวิธีการวัดผลที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย และจากผลงานวิจัยของ Patel (1977 : 1717 A) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบถึงวิธีการวัดผลที่ใช้สำหรับนักศึกษา วิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาผลงานวิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการวัดผลตลอดเวลา และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลต่อความสำเร็จของผู้เรียน และสรุปว่าการวัดผลหลายๆ ครั้งดีกว่าการสอบเพียงครั้งเดียวเมื่อปลายเทอม จากความสำคัญของการสอบดังกล่าว New (1978 : 101) เสนอว่าในการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ควรมีทั้งการสอบและการวัดผลจากผลงานของผู้เรียนผสมกัน ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้จะถูกต้องตามหลักการวัดผล ซึ่งในปัจจุบันวิธีการวัดผลที่นิยมใช้กันมากที่สุด คือ การทดสอบ การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน การจัดอันดับคุณภาพของผู้เรียน การให้ปฏิบัติจริง การสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรมสะสม การศึกษาเป็นรายบุคคล และการใช้แบบสอบถาม ซึ่งแต่ละวิธีการมีรายละเอียดดังนี้ คือ

การทดสอบ (Testing) หมายถึงการวัดผลที่ใช้เปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้เรียน ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปโดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการวัด (ชวาล แพรัตกุล, 2518 : 110-111) การสอบเป็นวิธีการวัดผลที่สำคัญผู้สอนนิยมใช้กันมากโดยเฉพาะการสอบข้อเขียน เพราะถือว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในแต่ละวิชา และผู้สอนมักจะสร้างแบบทดสอบด้วยตนเอง (Teacher made test) (ชุมพร ยงกิตติกุล และประคอง กรรมสุด 2518 :) การวัดผลโดยวิธีนี้สามารถใช้วัดพฤติกรรมทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) โดยเฉพาะพฤติกรรมในด้านความรู้ความคิด ในวิชานั้นๆ ซึ่งแบ่งเป็นพฤติกรรมย่อยๆ คือความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า (โกวิท ประวาลพฤษ์ และสมศักดิ์ สินธุระเวชัญ 2523 : 50-51) แบบทดสอบที่ผู้สอนสร้างเองจะแบ่งตามลักษณะคำถามได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

แบบทดสอบแบบปรนัย (Objective test) และ แบบทดสอบแบบความเรียงหรืออัตนัย (Essay test) (ชุมพร ยงกิตติกุล และ ประคอง กรรณสูตร 2518 : 30)

แบบทดสอบแบบปรนัย (Objective test) แบ่งย่อยได้เป็น 5 ประเภท (โกวิท ประวาลพุกษ์ และสมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์ 2523 : 51-72) คือ

1. ข้อสอบแบบถูกผิด (True-false Items) ลักษณะข้อสอบแบบนี้จะให้ข้อความมาแล้วให้ผู้ตอบเลือกดูว่าถูกหรือผิดหรือเห็นด้วยไม่เห็นด้วย ข้อสอบประเภทนี้มักจะวัดความสามารถในการชี้บ่งความจริงความถูกต้อง โดยทดสอบเนื้อหาอย่างกว้างๆ สามารถวัดความรู้ความจำได้เป็นอย่างดี
2. แบบจับคู่ (Matching test) ลักษณะข้อสอบประกอบด้วย 2 ส่วน โดยอาจเป็นคำ จำนวน สัญลักษณ์ แล้วให้ผู้เรียนเลือกรายการ 2 รายการมาสัมพันธ์กัน จุดมุ่งหมายของข้อสอบแบบนี้ต้องการวัดความสามารถระลึกถึงความสัมพันธ์ การจดจำรายละเอียด
3. แบบเลือกตอบ (Multiple choice Item) ลักษณะข้อสอบประกอบด้วย 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นปัญหาและส่วนที่เป็นคำตอบ ซึ่งจะออกมาในรูปของตัวเลือก ซึ่งจะมีทั้งถูกและผิด โดยให้ผู้เรียนเลือกตัวที่ถูกต้องที่สุด ข้อสอบแบบนี้จะสามารถวัดเนื้อหาได้ครอบคลุมและให้คะแนนอย่างยุติธรรมที่สุดสามารถใช้กับผู้เรียนจำนวนมาก
4. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion Item) เป็นลักษณะคำถามที่ผู้ถามเว้นไว้ให้ผู้ตอบได้เติมคำ หรือวลี หรือประโยคสั้นๆ ลงไปจุดมุ่งหมายของข้อสอบแบบนี้ เพื่อต้องการวัดความรู้ความจำและความเข้าใจ
5. แบบตอบสั้นๆ (Short answer) คือผู้สอบจะสร้างคำถามขึ้นเพื่อให้ผู้ตอบตอบสั้นๆ โดยเว้นที่ไว้ให้อย่างจำกัด

แบบทดสอบแบบอัตนัย หรือแบบความเรียง (Subjective test or Essay test) เป็นลักษณะแบบทดสอบที่เปิดโอกาสให้ ตอบอย่างอิสระโดยให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงว่าเขาจะรู้อะไรบ้างเป็นการวัดสมรรถภาพทางด้านความคิด การจัดระเบียบความคิด การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งแบ่งออกให้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบกำหนดขอบเขตของคำตอบ (Restricted response Item) คือ กำหนดให้ผู้ตอบตอบในขอบเขตที่จำกัด เช่น จำกัดเวลา จำกัดจำนวนคำ จำนวนบรรทัด จำนวนหน้า จำนวนข้อที่ตอบ ฯลฯ

2. แบบขยายคำตอบ(Extended response Item) เป็นลักษณะการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้อย่างเสรี โดยไม่มีขอบเขตของคำตอบ ผู้ตอบมีโอกาสรวบรวมความคิดต่างๆ มาประเมินคำสั่งที่ต้องการตอบ เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังมีการสอบอีกประเภทหนึ่งที่นิยมกันมาแต่โบราณคือ การสอบปากเปล่า (Oral test) เป็นการให้ผู้เรียนเล่าเรื่องที่ผู้สอนถาม เป็นลักษณะวิธีการสอบที่มีความเป็นปรนัยน้อยมาก

การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน (Observation) เป็นการเฝ้าติดตามเอาใจใส่ในความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดในขณะที่เรียนว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการมากน้อยเพียงใด ทั้งด้านการเรียนและพัฒนาการด้านต่างๆ วิธีการนี้ใช้วัดทัศนคติของผู้เรียนได้ดี รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (โกวิท ประวาลพุกษ์ และ สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช 2523 : 87) ในการสังเกตผู้สอนอาจทำแบบโครงสร้างสังเกตเอาไว้ แล้วผู้สังเกตอาจทำบันทึกพฤติกรรมเอาไว้ (สุภาพ วาดเขียน และ อรพินธ์ โกชนดา 2523 : 73)

การจัดอันดับคุณภาพของผู้เรียน (Rating Scale) เป็นวิธีการวัดผลที่ใช้วัดคุณลักษณะที่เป็นคุณธรรม หรือวัดคุณภาพที่ไม่สามารถให้คะแนนได้โดยตรง เช่น ความเป็นระเบียบ ความรับผิดชอบในการทำงาน ความเอาใจใส่ในการเรียน การวัดในสิ่งเหล่านี้มักจะผู้ใช้วิธีการจัดอันดับคุณภาพโดยการนำผลงานของผู้เรียนมาจัดอันดับ และแปลระดับเหล่านั้นออกมาเป็นค่าคะแนนวิธีการดังกล่าวนี้ สามารถใช้วัดความรู้สึทัศนคติและการปฏิบัติของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ในกรณีที่วิชาที่เรียนเป็นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ (โกวิท ประวาลพุกษ์ และ สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช 2523 : 88, 109-110)

การให้ปฏิบัติจริง (Performance test) เป็นวิธีการวัดผลที่เหมาะสมกับวิชาที่เรียนภาคปฏิบัติกับทฤษฎี โดยผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริงหรือในบางครั้งผู้สอนอาจสร้างสถานการณ์แล้วให้ผู้เรียนแก้ปัญหาจริงๆ ก็ได้ เช่น การลงมือปฏิบัติในการทำบัตรรายการหนังสือ การลงรายการวารสาร การเรียงบัตรรายการ เป็นต้น วิธีลงมือปฏิบัติจริงนี้สามารถใช้แก้ปัญหาทั้งกลุ่มและเป็นรายบุคคลได้ ในกรณีที่ต้องการทราบว่าแต่ละคนสามารถปฏิบัติงานได้ดีเพียงใด (จรรยา เสถบุตร 2522 : 7) และสามารถวัดทักษะของผู้เรียนในวิชานั้นๆ ตลอดจนความสามารถปฏิบัติจริงได้

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการวัดผลโดยรวมข้อมูลจากการพูดคุยระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยผู้สอนจะต้องมีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์และแนวส่ง เชปที่จะถาม นอกจากนี้ผู้สัมภาษณ์จะต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ตอบวยในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ต้องมีการจดบันทึกไว้เป็นอย่างดี (สุภาพ วาดเขียน และ อรพันธ์ โกชนดา 2524 : 73) วิธีการวัดผลโดยการสัมภาษณ์จะมีประสิทธิภาพสูงกว่าการใช้เครื่องมืออย่างอื่นเพราะคนเรามีแนวโน้มจะชอบการพูดมากกว่าการเขียน และถ้าผู้ตอบเข้าใจคำถามผิดผู้ถามจะสามารถแก้ความเข้าใจ การสัมภาษณ์จะสามารถใช้วัดความรู้สึก ค่านิยม มุคลิกภาพของผู้เรียนได้

การบันทึกพฤติกรรมสังคม (Anecdotal Record) เป็นวิธีการบันทึกพฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียนอย่างละเอียดในทุกกระยะโดยทำเป็นบันทึกพฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียน ในรูปแฟ้มประวัติข้อมูลที่ได้จะทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนเพื่อใช้ประกอบการวัดผลร่วมกับวิธีการอื่นๆ

การศึกษาเป็นรายบุคคล* (Case Study) เป็นวิธีการที่ใช้วัดผลกับผู้เรียนที่มีปัญหา เช่น เกเรมาก เรียนเก่งมาก หรืออ่อนเกินไป ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะใช้ศึกษา ผู้เรียนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ อาจศึกษาจากชื่อประวัติ ศึกษาพฤติกรรมต่างๆในขณะที่เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้อื่น วิธีการนี้อาจใช้ร่วมกับวิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การบันทึกพฤติกรรมสะสม (สุภาพ วาดเขียน และอรพันธ์ โกชนดา 2524 : 74) การวัดผลโดยวิธีนี้จะนำไปเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงตัวผู้เรียนต่อไป

การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามถึงข้อความหรือปัญหาที่เตรียมเขียนไว้สำหรับรวบรวมข้อเท็จจริงข้อมูลที่รวบรวมขึ้น มีลักษณะคล้ายการสัมภาษณ์ แต่วิธีการสร้างคล้ายแบบทดสอบ (สุภาพ วาดเขียน และ อรพันธ์ โกชนดา 2524 : 74) วิธีการใช้แบบสอบถามนี้จะใช้วัดทัศนคติและความคิดเห็นของผู้เรียน เช่น เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย โดยลักษณะเช่นนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเอง (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และ เอนกกุลกริแสง 2522 : 7)

วิธีการวัดผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นวิธีการวัดผลที่จะพบเห็นเสมอ ในการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งในแต่ละรายวิชานั้นผู้สอนจะเลือกใช้วิธีการที่คิดว่าเหมาะสมที่สุด ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของวิชาว่าจะต้องการวัดอะไรและต้องใช้วิธีการใดบ้าง

*ในบางแห่งจะใช้ว่าการศึกษาเฉพาะกรณี

การศึกษาบรรณารักษศาสตร์ในระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ประวัติความเป็นมา

การศึกษาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2494 ที่คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในลักษณะการเปิดสอนพิเศษในตอนเย็น โดยใช้ชื่อว่า "วิชาการจัดห้องสมุด" การเปิดสอนในครั้งนั้นได้รับความเอื้อเฟื้อจากมูลนิธิฟูไลโบริท โดยได้จัดส่งศาสตราจารย์ทางบรรณารักษศาสตร์มาช่วยสอนปีละ 1 คน เป็นเวลาติดต่อกัน 5 ปี ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

Dr. Frances Lander Spain.

Mrs. Ruth H. Rockwood.

Miss Nancy Jane Day.

Mr. Arnold Trotier

Miss Alice Lohrer (สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ 2510 : 16-17)

วิชาที่เปิดสอนคือวิชาจัดห้องสมุดพื้นฐาน 6 วิชา และแต่ละรายวิชามีระยะเวลาที่สอน ดังนี้

วิชาจัดห้องสมุดเบื้องต้น (Introduction to Library Science) 8 สัปดาห์

วิชาทำบัตรรายการและจัดหมู่หนังสือ (Cataloging and Classification) 10 สัปดาห์

วิชาบริการตอบคำถาม (Reference services) 9 สัปดาห์

8 สัปดาห์ การเลือกซื้อวัสดุในห้องสมุด (Selection of Library Materials)

การทำบัตรรายการและจัดหมู่หนังสือขั้นสูง (Advance Cataloging and Classification) 8 สัปดาห์

การบริหารงานห้องสมุด (Library Administration) 8 สัปดาห์

(สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ 2509 : 2-3)

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาต้องเป็นผู้ที่ได้รับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าและมีผู้รับรองหรือผู้ที่ทำงานอยู่ในห้องสมุดในขณะนั้น เวลาเรียนจะกำหนดเรียนตอนเย็นวันละ 2 ชั่วโมง โดยผู้เรียน

จะต้องเรียนทั้งหมด 6 ภาคการศึกษาจึงจะจบหลักสูตรการเรียนจะประกอบด้วยภาคทฤษฎีและปฏิบัติ วิชาการจัดห้องสมุดมีผู้สมัครเข้าเรียน 4 รุ่น (2494-2499) ทั้งหมด 207 คนและมีผู้เรียนจบ 6 ภาคการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรวิชาการจัดห้องสมุดจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 77 คน ส่วนที่เหลือจะเรียนเป็นเพียงบางภาคการศึกษาเท่านั้น (สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงศ์ 2509 : 3) หลังจากที่คณะอักษรศาสตร์ได้จัดสอนวิชาการใช้ห้องสมุดภาคค่ำมา 5 ปี แล้วทางมูลนิธิฟูลไบรท์ก็จัดส่งศาสตราจารย์ทางด้านนี้มาสอนอีก แต่วิชาการจัดห้องสมุดก็เป็นที่ยึดกันอย่างกว้างขวางและมีผู้สนใจใคร่จะได้เรียนจำนวนมาก คณะอักษรศาสตร์จึงรับดำเนินการต่อจากมูลนิธิฟูลไบรท์โดยยกกระบวนการสอนเป็นภาคปกติ พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นราธิปพงษ์ประพันธ์ได้ประทานชื่อใหม่ว่า วิชาบรรณารักษศาสตร์ (สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงศ์ 2509 : 3) ต่อมาในปี พ.ศ. 2494 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นที่คณะอักษรศาสตร์และได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในชั้นอนุปริญญาหลักสูตร 1 ปี

ในปี พ.ศ. 2502 แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้ขยายงานโดยเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีขึ้นในคณะอักษรศาสตร์ให้ผลิตเลือกเรียนได้ในชั้นปีที่ 3 และ 4 ต่อมาในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2507 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโทและในปี พ.ศ. 2511 ได้ยกเลิกการเปิดสอนหลักสูตรอนุปริญญาแต่ได้แก้ไขหลักสูตรเพื่อยกระดับให้สูงกว่าปริญญาตรีและก็ได้เลิกสอนไปในที่สุดในปี พ.ศ. 2517 ดังนั้นการศึกษามหาวิทยาลัยจึงเหลือเพียง 2 ระดับมาจนถึงปัจจุบันคือ ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโทโดยในระดับปริญญาโทใช้เวลาศึกษา 2 ปีแต่ไม่เกิน 5 ปีปริญญาตรีใช้เวลาศึกษา 4 ปี โดยให้ผลิตเลือกเรียนในชั้นปีที่ 3 และ 4 (เฉลียว พันธุ์ลีดา 2520 : 232-233) และในปัจจุบันให้เลือกเรียนในชั้นปีที่ 2

ในปี พ.ศ. 2507 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรี โดยเปิดสอนเป็นวิชาเลือกสาขาหนึ่งของคณะศิลปศาสตร์นักศึกษาที่จะเลือกเรียนต้องผ่านการศึกษามหาวิทยาลัยในชั้นปีที่ 1 ก่อนโดยจะเลือกเรียนในชั้นปีที่ 2 ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) (บรรณารักษศาสตร์) (สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงศ์ 2510 : 41) พ.ศ. 2508 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตประสานมิตร) ได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงใช้เวลาศึกษา 1 ปี คุณสมบัติของ

ผู้เข้าศึกษาต้อง เป็นผู้ที่ได้รับปริญญาตรีมาแล้วและต้องผ่านการสอบคัดเลือกผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับ ประกาศนียบัตรชั้นสูง (บรรณารักษศาสตร์) ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 วิทยาเขตประสานมิตรเริ่ม เปิดรับนักศึกษาระดับปริญญาโท เป็นปีแรกแต่ไม่มีผู้สอบ เข้าได้ในปี พ.ศ. 2510 จึงมีผู้สอบ เข้าได้และ ได้เปิดสอน เรื่อยมาจนปัจจุบันสำหรับการสอนระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงนั้น ได้ยกเลิกไปใน พ.ศ. 2515 (เฉลี่ยว พันธ์สีดา 2520 : 234-235) ในปี พ.ศ. 2525 ได้ขยายหลักสูตรปริญญาโทไป เปิดที่วิทยา เขตมหาสารคามและยังคงใช้หลักสูตร เดียวกันกับที่วิทยา เขตประสานมิตรแต่การเรียน การสอนที่วิทยา เขตมหาสารคามจะ เน้นหนักห้องสมุดโรงเรียน (รู้จักภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 2526 : 4; ณรงค์ บ่อมบุปผา สัมภาษณ์) ในปีถัดมาคือ ปี พ.ศ. 2526 วิทยาเขตประสานมิตรได้เปิดรับนิสิตวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรี เป็น ปีแรก ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญา กศ.บ. (บรรณารักษศาสตร์) พ.ศ. 2514 เริ่มเปิดสอน วิชาบรรณารักษศาสตร์ในคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (สุนทรี ลายเลิศ 2517 : 2) โดยเปิดสอนในระดับปริญญาตรีใช้เวลาในการศึกษา 4 ปี แต่ไม่เกิน 7 ปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 ได้ยืดเวลาการศึกษาต่อไปเป็น 8 ปี (เฉลี่ยว พันธ์สีดา 2520 : 235-236) เนื่องจากมหา วิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยเปิดจึงรับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวนดังนั้นจึง เป็นมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาวิชา เอกบรรณารักษศาสตร์มากกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคแห่งแรกที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี โดยทางมหาวิทยาลัยได้นำร่าง เสนอขอจัดตั้งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นใน คณะมนุษยศาสตร์ สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้อนุมัติในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2510 (สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์ 2510 : 53) และอนุมัติให้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2511 (เฉลี่ยว พันธ์สีดา 2520 : 235-236) โดยนักศึกษาจะเริ่มเรียนในชั้นปีที่ 1 และ 2 ในคณะ มนุษยศาสตร์และเลือกเรียนวิชาเฉพาะทางบรรณารักษศาสตร์ในชั้นปีที่ 3 และ 4 ผู้สำเร็จการศึกษา จะได้รับวิทยาศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์)

การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์เริ่มมีบทบาทในระบบการศึกษามากขึ้นเมื่อแนวการศึกษา แพนใหม่มุ่งให้ผู้ เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองห้องสมุดจึงกลายเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนความ จำเป็นในการผลิตบรรณารักษศาสตร์ที่มีคุณภาพ เพื่อปฏิบัติงานในห้องสมุดจึงมีความจำเป็นในทั่วทุกภาค ของประเทศ ดังนั้นมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอีก 2 แห่งจึงเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นกล่าวคือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นสถาบันการศึกษาสูงสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เปิดสอนวิชาบรรณา รักษศาสตร์ขึ้น โดยอาจารย์ศรีทอง สีทาพงศ์ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์

และอักษรศาสตร์และรักษาการในตำแหน่งหัวหน้ากองห้องสมุดและกลุ่มบรรณารักษ์หอสมุดกลางได้จัดทำโครงการและหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรี เสนอต่อสภามหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งสภาบริหารหลักการและมีมติให้ดำเนินการ เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์ได้ในการประชุมครั้งที่ 7/2517 เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2517 โดยมอบให้คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ดำเนินการจัดตั้งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้น (เอกสาร เสนอ เพื่อขอความเห็นชอบในโครงการ เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีวิชาบรรณารักษศาสตร์ 2517 :5) และเริ่มรับนักศึกษาครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยได้กำหนดให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 และใช้เวลาในการศึกษาอย่างน้อย 4 ปีแต่ไม่เกิน 7 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) ต่อมาในปี 2521 มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์จึงย้ายมาสังกัดคณะใหม่ ดังนั้นนักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2522 เป็นต้นไปจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) (ระยองกาญจน์ เหล่าไพฑูริย์ 2525 : 10-11)

มหาวิทยาลัยภูมิภาคอีกแห่งหนึ่งที่เปิดสอนบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรีคือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี ในปี พ.ศ. 2520 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ขยายหน่วยงานบรรณารักษศาสตร์เป็นภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ทั้งนี้เพื่อจะรับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตวิชาบรรณารักษศาสตร์เพื่อเข้าปฏิบัติงานห้องสมุดในภาคใต้ทั้งนี้เพราะห้องสมุดในเขตนี้ยังขาดแคลนบรรณารักษ์ในการดำเนินงานเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 โดยมีมติที่ประชุมคณะกรรมการทบวงมหาวิทยาลัยครั้งที่ 6/2521 วันที่ 22 มิถุนายน 2521 จึงได้มีมติให้จัดตั้งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในคณะมนุษยศาสตร์และรับนักศึกษาเข้าศึกษาในภาควิชาโดยเริ่มรับจากนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ของคณะมนุษยศาสตร์ใช้เวลาในการศึกษา 4 ปี ผู้จบการศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) (กุศล นาคะชาติ 2523 : 24-33) มหาวิทยาลัยแห่งสุดท้ายที่เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรีคือมหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ โดยมีมติที่ประชุมของทบวงมหาวิทยาลัยครั้งที่ 9/2525 9 กันยายน 2525 ได้อนุมัติให้จัดตั้งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในคณะอักษรศาสตร์เพื่อรับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์ในปี พ.ศ. 2526 ภาควิชาจึงได้เปิดรับนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์เป็นรุ่นแรกโดยให้นักศึกษาเลือกเรียนในชั้นปีที่ 3 นักศึกษาจะต้องเรียนตลอดหลักสูตร 138 หน่วยกิตผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต(บรรณารักษศาสตร์) (มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะอักษรศาสตร์ 2525 : 1 ; 2526 : 1-3) โดยสรุปแล้วมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

เป็นวิชาเอกในระดับปริญญาตรีทั้งหมดมี 8 แห่งและมีวิวัฒนาการดังสรุปในตารางต่อไปนี้

ตารางสรุปวิวัฒนาการของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์

มหาวิทยาลัยที่เปิดสอน	ระดับที่เปิดสอน	ปีที่ เริ่ม เปิด	ปีที่ เลิก	ปริญญาที่ได้รับ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	อนุปริญญา(บรรณา- รักษศาสตร์)	2498	2510	อนุ. (บร)
	ปริญญาตรี	2502	-	อ.บ. (บร)
	ปริญญาโท	2507	-	อ.ม. (บร)
	ประกาศนียบัตรชั้นสูง	2511	2516	ประกาศนียบัตรชั้นสูง (บร)
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ปริญญาตรี	2507	-	ศศ.บ. (บร)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทร- วิโรฒ วิทยาเขตประ- สานมิตร	ประกาศนียบัตรชั้น สูง เฉพาะวิชา	2508	2515	ประกาศนียบัตรชั้นสูง วิชาเฉพาะ
	ปริญญาโท	2515	-	กศ.ม. (บร)
	ปริญญาโท	2525	-	กศ.ม. (บร)
	ปริญญาตรี	2526	-	กศ.บ. (บร)
มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	ปริญญาตรี	2510	-	ศศ.บ. (บร)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	ปริญญาตรี	2514	-	ศศ.บ. (บร)
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	ปริญญาตรี	2518	-	อ.บ. (บร) (2518-2521) ศศ.บ. (บร) (2522-)
มหาวิทยาลัยสงขลลา นครินทร์วิทยาเขต ปัตตานี	ปริญญาตรี	2521	-	ศศ.บ. (บร)
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์	ปริญญาตรี	2526	-	อ.บ. (บร)

หลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรี

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทย แล้วพบว่าโดยส่วนมากจะมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งด้านความมุ่งหมายของหลักสูตร รายวิชาที่เปิดสอน ในส่วนที่แตกต่างกันจะได้แก่จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร การแยกย่อยของรายวิชาและหน่วยกิตในแต่ละรายวิชา รวมทั้งการเปิดเป็นวิชาเลือกหรือบังคับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของหลักสูตร ในแต่ละมหาวิทยาลัยนั้นหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์จะมีความคล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือหลักสูตรของทุกมหาวิทยาลัยมุ่งเตรียมบรรณารักษ์ในระดับวิชาชีพสำหรับห้องสมุดทุกประเภท (Bunchong Chantrasa 1974 : 309) โดยลักษณะความมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกันดังกล่าวส่งผลให้รายวิชาต่างๆ ที่เปิดสอนมีลักษณะ เนื้อหาคล้ายคลึงกันทุกมหาวิทยาลัย จะแตกต่างกันก็เฉพาะ ชื่อของวิชา และการแจกแจงย่อยของรายวิชา และจำนวนหน่วยกิตยกตัวอย่างเช่น วิชาการทำบัตรรายการและจัดหมู่หนังสือ ซึ่งทุกมหาวิทยาลัยจะเปิดสอนเป็นวิชาบังคับ แต่จะมีชื่อวิชาและการแยกย่อยรายวิชาแตกต่างกันออกไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แยกเป็น 3 รายวิชา 8 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แยกเป็น 4 วิชา 13 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงแยกเป็น 5 วิชา 14 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยขอนแก่นแยกเป็น 3 รายวิชา 9 หน่วยกิต เท่ากัน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี แยกเป็น 2 วิชา 6 หน่วยกิต (กุลธิดา สงวนรัฐ 2526 : 51-55) นอกจากนี้จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรยังแตกต่างกันดังนี้คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 130 หน่วยกิต แยกเป็นวิชาบังคับของภาควิชา 18 หน่วยกิต วิชาเลือกของภาควิชา 24 หน่วยกิต วิชาโท 24 หน่วยกิต วิชาเลือกเสรี 18 หน่วยกิต วิชาบังคับพื้นฐาน 46 หน่วยกิต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์ 2520 : 28, 128) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 135 หน่วยกิต จำแนกเป็นวิชาบังคับของสาขาวิชา 25 หน่วยกิต วิชาเลือกของสาขาวิชา 22 หน่วยกิต วิชาโทและวิชาเลือกเสรีรวมกัน 48 หน่วยกิต วิชาบังคับพื้นฐาน 36 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2526 : 378-380) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 144 หน่วยกิต โดยแยกเป็นวิชาบังคับของภาควิชาอย่างน้อย 51 หน่วยกิตวิชาเลือกของภาควิชาอย่างน้อย 6 หน่วยกิต วิชาโทอย่างน้อย 15 หน่วยกิต และวิชาบังคับพื้นฐานอย่างน้อย 69 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2523 . บ 91-93) มหาวิทยาลัยขอนแก่น หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ 135 หน่วยกิต แยกเป็นดังนี้คือ วิชาบังคับของภาควิชา

43 หน่วยกิต วิชาเลือกของภาควิชา 7 หน่วยกิต วิชาโทไม่มีวิชาเลือกเสรี 36 หน่วยกิตและวิชา บังคับพื้นฐาน 49 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2526 : 8-17) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 145 หน่วยกิต แยกเป็น วิชาบังคับของภาควิชา 28 หน่วยกิต วิชาเลือกของภาควิชา 22 หน่วยกิต วิชาโท 20-32 หน่วยกิต วิชาเลือกเสรี 20-32 หน่วยกิต และวิชาบังคับพื้นฐาน 45 หน่วยกิต (ฤศล. นาคะ ชาติ 2523 : 30-33) จากการศึกษาหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยแล้วจะสังเกตเห็นว่ามี มหาวิทยาลัยขอนแก่น เท่านั้นที่ในหลักสูตรไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาโท นอกจากจำนวน หน่วยกิตในหลักสูตรแต่ละแห่งจะแตกต่างกันแล้วหน่วยกิตในรายวิชาเดียวกันยังแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ชื่อวิชาในแต่ละแห่งก็ไม่เหมือนกันทั้ง ๆ ที่เนื้อหาวิชาคล้ายคลึงกัน ซึ่งรวมถึงการเปิดสอน เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกในแต่ละแห่งยังแตกต่างกันไปด้วย (ดูรายละเอียดได้จากตารางเปรียบเทียบรายวิชาที่เปิดสอนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่ง) หนึ่งในตารางเปรียบเทียบราย วิชา นั้น เนื่องจากแต่ละมหาวิทยาลัยแจกแจงรายวิชาย่อยไม่เท่ากันและชื่อวิชาแตกต่างกันไปผู้วิจัย จึงเลือกใช้ชื่อวิชาที่เข้าใจตรงกันได้ง่าย ตัวอย่างเช่นวิชาที่มีเนื้อหาเป็นการจัดหมู่หนังสือ ถึงแม้ ว่าจะมีชื่อแตกต่างกันไปและแยกย่อยเช่นไรผู้วิจัยจะใช้ชื่อ "การจัดหมู่หนังสือ" ดังนั้นในตารางสรุป ต่อไปนี้จะลงไว้ที่การจัดหมู่หนังสือ โดยยกหน่วยกิตทั้งหมดมารวมกันและเนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ไม่ รวมมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศิลปากรและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตประ ธานมิตร ทั้งนี้ในตารางเปรียบเทียบหน่วยกิตตามหลักสูตรและตารางเปรียบเทียบรายวิชาจะไม่ รวมมหาวิทยาลัยดังกล่าวเข้ามาด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางเปรียบเทียบหน่วยกิตตามหลักสูตร

มหาวิทยาลัย	จพ.	มธ.	มช.*	มข.	มอ.
หลักสูตร					
วิชาบังคับ ของภาควิชา	18	29	51	43	28
วิชาเลือกของ ภาควิชา	24	22	6	7	22
วิชาโท	24	} 48	15	-	20-32
วิชาเลือก เสรี	18		6	36	20-32
วิชาบังคับ พื้นฐาน	46	36	60	49	45
จำนวนหน่วย กิตที่ต้องศึกษา ตลอดหลักสูตร	130	135	144	135	145

* ในแต่ละหมวดให้ เลือก เรียนอย่างน้อย เท่ากับจำนวน หน่วยกิตที่กำหนดมา ในตารางแต่ ตลอด

หลักสูตรต้อง เรียนให้ได้ 144 หน่วยกิต เป็นอย่างน้อย

หมายเหตุ

- จพ = จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มธ = มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มช = มหาวิทยาลัย เชียงใหม่
มข = มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มอ = มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

(วิทยาเขตปัตตานี)

ตารางเปรียบเทียบรายวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่ง

มหาวิทยาลัย	จพ.			มธ.			มช.			มข.			มอ.		
	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม
<u>กลุ่มวิชาพื้นฐาน</u>															
การใช้ห้องสมุด	*	-		-	2	2	-	1	1	2	*	2	-	2	2
บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น	-	3	3	3	-	3	-	3	3	-	-	-	3	-	3
ห้องสมุดกับสังคม	2	-	2	-	3	3	3	-	3	3	-	3	-	-	-
ประวัติหนังสือและการพิมพ์	-	2	2	-	3	3	-	3	3	3	-	3	-	3	3
การอ่านวรรณกรรมบรรณารักษศาสตร์	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
บรรณารักษศาสตร์เฉพาะถิ่น	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
จิตวิทยาการอ่าน	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การส่งเสริมการอ่าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
วิวัฒนาการทางบรรณารักษศาสตร์	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<u>กลุ่มวิชาชีพบริการ</u>															
บริการเอกสารสนเทศ	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า	-	-	-	3	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-	3
บริการของห้องสมุด	-	2	2	-	3	3	3	-	3	3	-	3	3	-	3

* เป็นวิชาบังคับพื้นฐานของคณะใช้ชื่อว่า "การศึกษาในมหาวิทยาลัย" จำนวนหน่วยกิต 1 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัย	จพ.			มธ.			มช.			มข.			มอ.			
	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	
<u>กลุ่มวิชางานเทคนิคห้องสมุด</u>																
การจัดหมู่หนังสือ	3	-	3	-	-	4	}	-	}	9	}	-	}	-	}	6
การทำบัตรรายการหนังสือ	3	2	5	6	6	12		9		-		9		-		9
การเลือกหนังสือและวัสดุห้องสมุด	3	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-	3	
วารสารและหนังสือพิมพ์	-	2	2	3	-	3	-	-	-	3	-	3	-	-	-	
การทำดัชนีและสาระสังเขป	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
การจัดทำหนังสือเด็ก	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
<u>กลุ่มวิชาวรรณกรรม</u>																
วรรณกรรมทางมนุษยศาสตร์	-	2	2	-	3	3	-	3	3	-	2	2	-	3	3	
วรรณกรรมทางสังคมศาสตร์	-	2	2	-	3	3	-	3	3	-	2	2	-	3	3	
วรรณกรรมวิทยาศาสตร์	-	2	2	-	3	3	-	3	3	-	2	2	-	3	3	
วรรณกรรมเด็กและวัยรุ่น	-	2	2	-	3	3	-	3	3	-	2	2	-	3	3	
หนังสือประกอบการสอน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	

มหาวิทยาลัย	จพ.			มธ.			มช.			มข.			มอ.		
	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม
กลุ่มวิชาบริหารห้องสมุด															
การบริหารห้องสมุด	2	-	2	3	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-	3
ห้องสมุดโรงเรียน	-	2	2	-	2	2	-	-	3	-	2	2	-	3	3
ห้องสมุดประชาชน	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	2	2	-	3	3
ห้องสมุดเฉพาะ	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	2	2	-	3	3
ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	2	2	-	3	3
สัมมนวบรรณารักษ์	-	-	-	-	-	-	3	-	3	รวมอยู่กับคึกงานห้องสมุด			-	-	-
งานสำนักงานและสารบรรณห้องสมุด	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-
จดหมาย ทูตและหนังสือตัวเขียน	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
สิ่งพิมพ์รัฐบาล	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	2	2	-	-	-
กลุ่มวิชาวิจัย															
การวิจัยเบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์	-	2	2	-	3	3	3	3	9	3	-	3	3	-	3

มหาวิทยาลัย	จพ.			มธ.			มช.			มข.			มอ.		
	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม	บังคับ	เลือก	หน่วยกิตรวม
<u>รายวิชาที่เปิดสอน</u>															
<u>กลุ่มวิชาเทคโนโลยีในห้องสมุด</u>															
ความรู้เบื้องต้นทางสารนิเทศ	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การใช้เครื่องมือเทคนิคในการห้องสมุด	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
สารสนเทศวัสดุในห้องสมุด	-	2	2	-	3	3	3	-	3	3	-	3	-	3	3
<u>กลุ่มวิชาฝึกงาน</u>															
การฝึกงานในห้องสมุด	2	-	2	4	-	4	3	-	3	3	-	3	4	-	4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย